

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2016-2019

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Daniel Solnař

**Příklady úspěchu SPD v České republice – nový
populismus na vzestupu?**

Praha 2019

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2016-2019

BACHELOR THESIS

Daniel Solnař

**Examples of SPD's success in the Czech Republic –
new populism on the rise?**

Prague 2019

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská/diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval(a) samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal(a), v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne .....

Daniel Solnař

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, Mgr. Lukáši Novotnému, M.A., Dr., za veškerý čas dedikovaný vedení bakalářské práce, konzultacím s prací spojenou, za ochotu, péči, rady a konstruktivní kritiku práce v celém průběhu jejího psaní.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem politického hnutí Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury a jeho fungování v rámci teorie tzv. nového populismu. Práce představuje problematiku koncepce populismu a s ní spojované koncepty krajní pravice a post-pravdové společnosti. V práci populismus vyložen na základě v současnosti nejuznávanější teorie Case Mudda, která je následně využita pro analýzu aktivit hnutí Svoboda a přímá demokracie a pro zhodnocení, zda se jedná o populistický subjekt či nikoliv.

Klíčová slova

Extremismus, hnutí Svoboda a přímá demokracie, ideologie, krajní pravice, lid a elity, obecná vůle lidu, populismus, post-pravdová společnost, Tomio Okamura

Annotation

The Bachelor Thesis deals with the topic of the political movement Freedom and Direct Democracy – Tomio Okamura and its function with the theory of new populism. The Thesis introduces the conceptual problems of populism and its associated concepts of far right and post-truth society. In the Thesis populism is explained according to the currently most widely accepted theory of Cas Mudde, which is subsequently used for analysing the activities of the Freedom and Direct Democracy movement in order to determine whether it is a populist subject or not.

Keywords

Extremism, far right, general will of the people, ideology, people and elites, populism, post-truth society, Freedom and Direct Democracy movement, Tomio Okamura

OBSAH

OBSAH	7
ÚVOD	9
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
1.1 Krajní pravice a pravicový extremismus	11
1.2 Populismus.....	13
1.3 Post-materialismus a post-pravdová společnost	15
2 POPULISMUS V POJETÍ CASE MUDDA	17
2.1 Definice a specifika pojetí populismu u Case Mudda	17
2.2 Populismus jako ideologie	18
2.3 Populismus jako antagonismus mezi „lidem“ a „elitami“	20
2.4 Populismus jako výraz „vůle lidu“	22
3 POLITICKÉ PROJEKTY TOMIA OKAMURY	23
3.1 Politické působení Tomia Okamury před rokem 2013	23
3.2 Hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury	25
3.3 Hnutí Svoboda a přímá demokracie.....	27
4 CÍLE A PROGRAMATIKA SPD	30
4.1 Cíle a programatika v domácí politice	30
4.2 Cíle a programatika v zahraniční politice	33
5 SPD POHLEDEM TEORIE POPULISMU	35
5.1 SPD z pohledu populismu jako ideologie.....	35
5.2 SPD z pohledu antagonismu mezi „lidem“ a „elitami“	36
5.3 SPD z pohledu „vůle lidu“	38
6 ANALÝZA POLITICKÝCH PŘÍSPĚVKŮ Hnutí SPD NA SOCIÁLNÍ SÍTI FACEBOOK	39
6.1 Dosah příspěvků	39
6.2 Zaměření příspěvků a jejich kontext.....	40
6.3 Obsah příspěvků a klíčová slova	42
ZÁVĚR	44

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	45
SEZNAM ZKRATEK	52
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ, TABULEK	53

ÚVOD

Politické hnutí Svoboda a přímá demokracie (dále SPD) se v důsledku svých prezentovaných politických ambicí a cílů, a především pak svého mediálního vystupování, zapsalo do povědomí veřejnosti jako značně kontroverzní uskupení, avšak s 10,64 % získaných hlasů a 22 politickými mandáty¹ v dosud posledních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2017 se jedná o nezanedbatelně silný politický subjekt. Hnutí SPD s jeho čelním představitelem Tomio Okamurou je v médiích označováno jako pravicově populistické, ovšem význam tohoto označení není zcela jednoznačný.

Populismus – pojem v posledních letech používaný se stále narůstající frekvencí a stává se definujícím příznakem naší doby². Donald Trump, Viktor Orbán nebo Marine Le Pen: výrazný vůdce, pravicová orientace, prvky nacionalismu. Snad i kvůli těmto podobnostem jsou za populisty označováni i Tomia Okamura a jeho hnutí. Pokud ovšem zohledníme populistické subjekty mimo tento specifický vzorec, například venezuelského socialisticky zaměřeného Huga Cháveze, řeckou Koalici radikální levice (Syriza) či americké ekonomicky orientované hnutí Tea Party bez silného centrálního vedení, vyvstává otázka: co mají všichni tito političtí aktéři společného, pokud vůbec něco? Co je vlastně populismus a na základě jakých kritérií označujeme určitý způsob jednání za populistický? Tato bakalářská práce si jako cíl klade objasnění těchto otázek: co znamená populismus a jestli je hnutí SPD hnutím populistickým.

Práce čtenáři představuje obecnou problematiku definování populismu a nejednoznačnost tohoto termínu, převážně v rámci literatury Ghity Ionescu a Ernesta Gellnera, Paula Taggarta a Jana-Wernera Müllera. Za účelem úplného porozumění souvislostí je z důvodů zaměření práce na hnutí SPD stejný problém vysvětlen i pro pojmy krajní pravice a pravicového extremismu, s kterými je hnutí taktéž spojováno. Zmíněna je také teorie post-materiálních hodnot Ronalda Ingleharta, které je nárůst populistických tendencí v soudobé společnosti připisován.

---

¹ PROCHÁZKA, O. *Český statistický úřad, Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR - 1. díl – 2017* [online]. 29.03.2018 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/volby-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-cr-1-dil-2017>

² MUDDE, C. *How populism became the concept that defines our age* [online]. The Guardian. 22.11.2018 [cit. 2019-02-19]. Dostupné z: https://wrtp.ac.uk/wp-content/uploads/2018/09/Mudde-How-populism-became-the-concept-that-defines-our-age_-_Cas-Mudde_-_World-news_-_The-Guardian.pdf

Hlavním teoretickým východiskem práce je v současnosti nejcitovanější³ definice populismu, ideativní přístup Case Mudda a Cristóbal Roviry Kaltwassera. Podle této teorie je populismus řídkou (thin-centered) ideologií s důrazem na prvky konstrukce lidu a elit, zdůraznění antagonismu mezi těmito dvěma skupinami a politického procesu jako výrazu obecné vůle lidu. Právě tento přístup se jeví jako dostatečně flexibilní pro popis různých typů populistických aktérů a zároveň jako natolik specifický, aby nebyl uplatnitelný i na politické aktéry nepopulistické.

Aplikováním tohoto způsobu chápání populismu na programatiku hnutí SPD a analýzou konkrétních vyjádření hnutí se pokouší práce odpovědět na otázku: může být hnutí Svoboda a přímá demokracie označeno jako populistické?

Přínosem práce by mělo být lepší porozumění významu fenoménu populismu v politickém prostředí České republiky a pochopení systému ideologického fungování hnutí SPD společně s jeho komunikačními cíli vůči veřejnosti.

---

³ ASLANIDIS, P. *Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective*. *Political Studies* [online]. 2015, 64(1_suppl), s. 88 [cit. 2019-02-14]. DOI: 10.1111/1467-9248.12224. ISSN 0032-3217. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.12224>

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Hlavním teoretickým východiskem je pojetí populismu Case Mudda, podrobně představené ve druhé kapitole této práce. V první kapitole je k populismu přistupováno obecněji. Jsou zde naznačeny různé možnosti přístupu k populismu a jeho koncepce: jako ideologie, politické hnutí a jako syndrom. Tyto koncepce jsou čerpány primárně ze sborníku Ghity Ionescu a Ernesta Gellnera, jsou ale zohledněny i myšlenky Paula Taggarta, Petera Wilese, Roberta Barra a Jana-Wernera Müllera.

V souvislosti s problematikou vzrůstající síly a vlivu populismu především v politickém prostředí liberálních demokracií jsou zmíněny a do kontextu práce zasazeny teorie post-materialismu (Ronald Inglehart, Pippa Norris) a post-pravdové společnosti (Ralph Keyes).

Z důvodů zaměření práce na konkrétní politický subjekt, hnutí Svoboda a přímá demokracie, je také v práci zahrnuta podkapitola týkající se krajní pravice a pravicového extremismu (Jan Charvát) a souvislost těchto termínů s hnutím SPD.

1.1 Krajní pravice a pravicový extremismus

Pojmy pravice a levice se v politologii používají již poměrně dlouhou dobu: v běžném chápání označují směr umístění jednotlivých politických subjektů od středu pomyslné pravo-levé lineární osy, jejíž základy pocházejí z období Velké francouzské revoluce, kdy 5. května 1789 svolal král Ludvík XVI. zasedání generálních stavů. Zastánci monarchie usedli na pravé straně, zástupci třetího stavu, požadující zásadní politické reformy, na straně levé. V dnešní době „pravici“ a „levici“ vnímáme primárně v ekonomickém kontextu, kde levicové strany prosazují smíšené hospodářství s různou mírou státní regulace, zatímco pravicové strany zastávají volný trh a soukromé vlastnictví. Přesto klasifikace stran v rámci pravo-levé osy není jednotná a tento model je často kritizován a nahrazován složitějšími systémy (např. často používaným je dvojrozměrný model H. J. Eysencka, který představil ve své publikaci z roku 1964⁴).

---

⁴ EYSENCK, H. J. *Sense and Nonsense in Psychology*. Londýn: Pelican, 1970, s. 280 – 284. ISBN 9780140203851.

⁵ HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 44 - 47. ISBN 80-868-6171-6.

Jednu z obecných definic extremismu nabízí Charvát, který jej popisuje takto: „*Extremismus představuje střešový pojem pro všechny ideologie, které vystupují proti stávajícímu režimu, bez ohledu na to, z jakých pozic režim kritizují*“⁶. Pro prostředí České republiky můžeme také využít definici Ministerstva vnitra České republiky, které pro potřeby svých činností používá tuto interpretaci extremismu: „*Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku*“⁷.

Z důvodu této nejednoznačnosti Mudde ve svém výzkumu v roce 1995 porovnal 26 rozdílných definic pravicového extremismu a popsal následujících pět společných znaků, které se objevovaly ve více než polovině z nich: nacionalismus, xenofobie, rasismus, kritika demokracie („anti-demokracie“) a silný stát⁸.

V rámci této práce je důležité rozlišovat rozdíl mezi pravicovým extremismem a pravicovým populismem. Zatímco populisté (nejen pravicoví) kritizují stávající vlády ale nikoliv demokracii jako takovou (stojí proti současnému vedení – tzv. „anti-establishment“ – ale nejsou anti-systémoví), extremisté naopak kritizují vládu i demokratický systém a snaží se o nastolení vlastního (nedemokratického) režimu. Hlavně z tohoto důvodu plyne pro téma práce relevantní závěr zveřejněný ve zprávě Ministerstva vnitra o extremismu na území České republiky v roce 2017 ohledně hnutí Svoboda a přímá demokracie, tj. „*Hnutí SPD není z pohledu definice Ministerstva vnitra extremistickým subjektem. Oficiálně se distancovalo od totalitních ideologií a ani skrytě, např. prostřednictvím symboliky, se k nim nehlásí. Vybírá si ale podobná témata jako pravicoví extremisté a nezřídka k nim zaujímá i podobné názory*“⁹. Můžeme pozorovat, že některé výše zmíněné znaky společné pravicovým extremistům, jako je nacionalismus, xenofobie a rasismus do určité míry vykazuje i hnutí SPD, ovšem

---

⁶ CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007, s. 10. ISBN 978-80-7367-098-6.

⁷ *Co je extremismus - vymezení pojmů*. [online]. 2010-11-25 [cit. 2018-11-19]. Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

⁸ MUDDE, C. *Right-wing extremism analyzed: A comparative analysis of the ideologies of three alleged right-wing extremist parties (NPD, NDP, CP'86)*. 1995 [cit. 2018-11-19], s. 206 - 218. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1995.tb00636.x>.

⁹ *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2017* [online]. 2018-12-19 [cit. 2018-12-26]. Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-extremismu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2017-pdf.aspx>

zásadním rozdílem je, že není anti-demokratické a nezastává silný stát. Rozdíl mezi extremismem a populismem je v dnešní politické vědě často akcentován a je předmětem četných debat.

1.2 Populismus

Pokud se potýkáme s nejednotností definice pojmů jako je krajní pravice, termín „populismus“ situaci rozhodně nezjednoduší a v tomto ohledu představuje mnohem větší terminologický problém. Zatímco frekvence, s jakou se objevuje v posledních desetiletích rychle stoupá, jevy a subjekty, které jsou označovány za populistické, se stále více odlišují.

Tento problém není způsoben chybným použitím termínu tak jako šíří skutečností, které může zahrnovat. Nejedná se ovšem vůbec o problém novodobý: jedna ze světově nejuznávanějších prací na téma populismu, svazek *Populism: Its Meaning and National Characteristics* (1970) redigovaný Ghitou Ionescu a Ernest Gellnerem, který Taggart označil za „definitivní sborník o populismu“¹⁰, se taktéž neshoduje na jednotné definici. Ionescu a Gellner poukazují na geografické rozdíly a utváření a podoby populismu v Severní Americe, Latinské Americe, Rusku, východní Evropě i v Africe. To, co dnes označujeme pojmem populismus, se patrně poprvé objevilo v 19. století, příznačně nikoliv v jedné ale hned ve dvou zemích, v Rusku a Spojených státech amerických. V rámci těchto skutečností nebylo možné, aby se Ionescu a Gellner shodli na jednotné definici populismu, a proto nabízejí koncepci populismu jako ideologie, jako politické hnutí a jako syndromu („nikoliv doktríny“)¹¹. Konkrétně v tomto posledním případě Peter Wiles nabízí celkem 24 různých „příznaků“, kterými může být populismus charakterizován a identifikován¹². Pro velké množství navrhovaných definic

---

¹⁰ TAGGART, P. *Populism*. Filadelfie: Open University Press, 2000, s. 15. ISBN 9780335200467.

¹¹ IONESCU, G. a E. GELLNER. *Populism: Its Meaning and National Characteristics*. Londýn: Weidenfeld & Nicolson, 1970, s. 153, 154, 166, 197. ISBN 9780297000563.

¹² WILES, P. *A Syndrome, Not a Doctrine: Some Elementary Theses on Populism*. IONESCU, G. a E. GELLNER. *Populism: Its Meaning and National Characteristics*. Londýn: Weidenfeld & Nicolson, 1970, s. 166 - 171. ISBN 9780297000563

a jejich rozdílnosti část současných autorů dokonce stojí za opuštěním populismu jako seriózního termínu.¹³

Pokud chceme najít nějakou obecně platnou definici, pak se nabízí otázka, co vlastně mají jednotlivé podoby populismu (a způsoby pohledů na tento jev) společného: co sjednocuje „populisty“ napříč politickým spektrem v různých politických systémech – co může spojovat levicové populistické vůdce Jižní Ameriky s pro naše prostředí typickými pravicovými euroskeptiky a proč jsou jako populisté označováni současný prezident Spojených států amerických a zároveň skupina vzdělanců z doby Ruského carství, kteří před 150 lety požadovaly reformy zemědělství a carského systému.

Taggart označuje populismus jako jev „*velmi chameleonní*“¹⁴, který na sebe bere podobu podle zvoleného politického kontextu. V rámci této podoby se pak populistický politický subjekt sám vnímá a identifikuje, spíše, než aby se zasazoval jako součást v rámci větší skupiny populistického fenoménu – prominentní politické subjekty, které politologové, politici a média nazývají populisty, se sami jako populisté neoznačují^{15,16}.

Možnou cestu k řešení tohoto problému poskytl Freedon, když ve své publikaci *Ideologies and Political Theories: A Conceptual Approach* rozdělil ideologie na plnohodnotné („*thick*“) a řídké („*thin*“, „*thin-centered*“). Za příklad řídké ideologie považuje například ekologické (zelené) strany, jejíž hlavní koncepce podle své vlastní analýzy pokládá za „*nedostatečné k vytvoření vize nebo interpretace lidské a sociální interakce a účelu*“ a „*neurčitost hlavních zelených koncepcí dovoluje jejich vzájemné blízkosti několik možných cest, které se proplétají skrze širokou škálu politických tradic*“¹⁷.

---

¹³ BARR, R. R. (2009). *Populists, Outsiders and Anti-Establishment Politics. Party Politics*. 1-1-2009 [cit. 2018-12-28], s. 30. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1354068808097890>.

¹⁴ MÉNY, Y. a Y. SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, 2002, s. 70. ISBN 978-0-333-97004-1. (překlad vlastní – v originále „*highly chameleonic*“)

¹⁵ MÜLLER, J. W. *Co je to populismus?*. Praha: Dybbuk, 2017, s. 23. ISBN 978-80-7438-183-6.

¹⁶ NOVOTNÝ, L. (2017). „*Pegida a migrační politika*“. *Central European Journal of Politics* 3 (2). [cit. 2019-01-29], s. 49. Dostupné z: http://www.cejop.cz/wp-content/uploads/2018/02/2017_Vol-03_No-02_Art-03_Novotn%C3%BD_FINAL-CEJOP.pdf

¹⁷ FREEDEN, M. *Ideologies and Political Theories: A Conceptual Approach*. Oxford: Oxford University Press, 1996, s. 527, 528. ISBN 9780198275329. (překlad vlastní – v originále „*...is not sufficient to conjure up a vision or interpretation of human and social interaction and purpose*“ a „*the indeterminacy*“)

Na základě tohoto dělení ideologií v roce 2004 zpracoval Cas Mudde svou vlastní koncepci populismus, kde označil populismus jako řídkou (thin-centered) ideologii, „*kteřá považuje společnost za rozdělenou na dvě homogenní a navzájem nepřátelené skupiny, ‚čistý, nezkažený lid‘ proti ‚zkažené, zkorumpované elitě‘, a která prosazuje, že politika by měla být vyjádřením volonté générale (obecné vůle) lidu*“¹⁸. Toto pojetí je v současné době nejčastěji používanou (citovanou) definicí populismu a je i hlavním teoretickým východiskem této bakalářské práce. Podrobné vysvětlení tohoto pojetí populismu je poskytnuto v druhé kapitole této práce.

1.3 Post-materialismus a post-pravdová společnost

Müller říká, že „*populismus tvoří trvalý stín zastupitelské demokracie*“¹⁹. Z tohoto důvodu nehovoříme o populismu například v demokraciích antického Řecka, ale první populistické subjekty datujeme až do druhé poloviny 19. století. V Evropě populismus zaznamenává vzestup na konci let osmdesátých a devadesátých 20. století²⁰. Za příčinu jsou často označovány faktory spojené se změnami společnosti a globalizací. Tu podle průzkumu Bertelsmann Stiftung z roku 2016 vidí jako hrozbu 45 % Evropanů²¹.

Nejrozšířenějším odůvodněním pro tento vzrůst populismu je ekonomická nejistota spojená se změnami hodnot v post-industriálních společnostech a proces přechodu k tzv. post-materialismu, jak jej popsali Inglehart v roce 1971. Inglehart v poválečných generacích vyrůstajících v materiálním dostatku pozoroval přechod od materiálních hodnot – potřeb obživy (např. stabilní ekonomika, cenová dostupnost) a

---

of the green core concepts permits their mutual proximity to take a number of paths, which weave in and out of a wide range of political traditions“

¹⁸ MUDDE, C. (2004). *The Populist Zeitgeist. Government and Opposition*, 39(4). 3-28-2014 [cit. 2018-11-24], s. 543. DOI:10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x (překlad vlastní – v originále „*an ideology that considers society to be ultimately separated into two homogeneous and antagonistic groups, ‘the pure people’ versus ‘the corrupt elite’, and which argues that politics should be an expression of the volonté générale (general will) of the people*“)

¹⁹ MÜLLER, J. W. *Co je to populismus?*. Praha: Dybbuk, 2017, s. 99. ISBN 978-80-7438-183-6.

²⁰ BETZ, H. G. *Exclusionary Populism in Western Europe in the 1990s and Beyond: A Threat to Democracy and Civil Rights?* 2004, 9. Ženeva: UNRISD, 10-1-2004 [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/search/17BFB816DA5CEF8B80256B6D005787D8?OpenDocument>. ISSN 1020-8194

²¹ DE VRIES, C. E. a I. HOFFMANN. *Fear not Values: Public opinion and the populist vote in Europe* [online]. Bertelsmann Stiftung, 2016, 2016(3) [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/publications/publication/did/fear-not-values/>. ISSN 2365-9661.

bezpečí (např. silné ozbrojené složky, boj se zločinem) – k hodnotám post-materiálním – potřeb sounáležitosti a postavení (např. větší slovo v pracovním procesu), intelektuálních (např. svoboda slova) a estetických (např. vzhled měst, příroda)²². Avšak ve své práci společně s Pippou Norris z roku 2016, zaměřenou konkrétně na populismus, dochází k závěru, že důvodem je spíše negativní odezva²³ na rychlé kulturní změny, které jsou vnímány jako erodující základní hodnoty a tradice západních kultur²⁴.

Se sílením populismu je propojována také „post-pravdová společnost“. Tento termín přináší v roce 2004 Keyes²⁵, ale nezaměřuje ho pouze na politickou činnost: o post-pravdové společnosti mluví jako o celospolečenském fenoménu, kdy aplikujeme alternativní přístupy k morálce, abychom nevnímali přetvářku, potažmo lež, jako špatnou a nečestnou²⁶. V primárně politickém kontextu se začíná post-pravdová společnost dostávat až v roce 2016 – v této souvislosti Kalpokas říká, že „*pravda je pouze záležitostí aserce, klíčovou otázkou je, komu se podaří prosadit svoje tvrzení efektivněji*“²⁷. Tato efektivita určuje „pravdivost“ – v post-pravdovém prostředí tvrzení není vnímáno jako pravdivé, protože je podloženo ověřitelnými fakty, ale protože v něj lidé věří (nebo chtějí věřit). Post-pravdová tvrzení nejsou podložena ověřenými informacemi či fakty, ale stávají se uvěřitelnými pomocí působení na emoce recipientů – tato vlastnost je také vlastní populistickým aktérům.

---

²² INGLEHART, R. *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. New Jersey: Princeton University Press, 2015 (původní vydání 1977), s. 39–53. ISBN 9781400869589.

²³ V originále „backlash“, v češtině nemá jednoslovný ekvivalent, jedná se o zápornou, negativní reakci/odezvu či odpor v návaznosti na předešlou událost

²⁴ INGLEHART, R. a P. NORRIS. *Trump and the Populist Authoritarian Parties: The Silent Revolution in Reverse*. Perspectives on Politics [online]. 2017, 15(02), [cit. 2018-11-24] s. 29, 30. DOI: 10.1017/S1537592717000111. ISSN 1537-5927. Dostupné z:

https://www.cambridge.org/core/product/identifier/S1537592717000111/type/journal_article

²⁵ Respektive definuje post-pravdovou společnost v tomto kontextu – kolokaci samotnou autor podle vlastního vyjádření převzal z eseje Steva Tesicha (1992)

²⁶ KEYES, R. *The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life*. New York: St. Martin's Press, 2004, s. 12–14. ISBN 9781429976220.

²⁷ KALPOKAS, I. *A political theory of post-truth: Dishonesty and Deception in Contemporary Life*. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg, 2018, s. 10–12. ISBN 978-3-319-97712-6. (překlad vlastní – v originále „*truth is simply a matter of assertion, the key question being who will manage to assert their claim more effectively*“)

2 POPULISMUS V POJETÍ CASE MUDDA

Hlavním východiskem pro diskurzivní analýzu produktů činnosti hnutí SPD je pojetí populismu Case Mudda. V posledním desetiletí většina vědeckých pracovníků definovala populismus podobně jako Cas Mudde a Cristóbal Rovira Kaltwasser – jako ideologii, diskurz nebo pohled na svět, a právě pojetí Case Mudda je v současnosti díky svým specifickým nejcitovanější definicí populismu²⁸.

V této kapitole bude čtenář podrobně seznámen se základními aspekty této teorie: specifiky populismu v pojetí Case Mudda, důsledky chápání populismu jako „řídké“ ideologie, konstrukce „lidu“ a „elit“ společně s jejich vzájemným vztahem a populismem jako výrazem obecné vůle lidu.

2.1 Definice a specifika pojetí populismu u Case Mudda

Populismus, jak předestřela podkapitola 1.2, podléhá velkému množství definic a ani klasifikace tohoto jevu není jednotná – někteří autoři jej popisují jako ideologii (Donald MacRae), jako politické hnutí (Kenneth Minogue) nebo jako syndrom (Peter Wiles). Pro populismus nemáme k dispozici jednotnou teorii²⁹ a ani pojetí Case Mudda, ač je v současnosti nejpoužívanější a nejcitovanější definicí populismu, nemůžeme pokládat za přesný a potenciálně neomylný popis reálné skutečnosti – oponenti tohoto pojetí, jako například Aslanidis, poukazují na omezení, která pojetí populismu pouze jako ideologie (a konkrétně pojetí Case Mudda) přináší³⁰.

Ovšem, jak i Aslanidis sám uvádí, přínosy pojetí Case Mudda pro studium a analýzu populismu jsou nesporné. Cas Mudde definuje populismus jako „*řídkou ideologii, která považuje společnost za rozdělenou na dvě homogenní a navzájem zneprátelené skupiny, čistý, nezkažený lid‘ proti ‚zkažené, zkorumpované elitě‘, a která prosazuje, že politika*

---

²⁸ MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER. *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, [2017], s. 5. ISBN 9780190234881.

²⁹ MÜLLER, J. W. *Co je to populismus?*. Praha: Dybbuk, 2017, s. 16. ISBN 978-80-7438-183-6.

³⁰ ASLANIDIS, P. *Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective*. *Political Studies* [online]. 2015, 64(1_suppl), 88-104 [cit. 2018-12-12]. DOI: 10.1111/1467-9248.12224. ISSN 0032-3217. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.12224>

by měla být vyjádřením *volonté générale* (obecné vůle) lidu³¹ – tato definice je dostatečně specifická na to, aby vyvrátila hlavní kritiku termínu populismu, tj. že se jedná pouze o označení používané politiky k odsouzení svých oponentů a že je termínem příliš nekonkrétním a lze jej aplikovat na každý politický subjekt. Specifika populismu v tomto pojetí lze rozdělit do tří základních bodů:

- přístup k populismu jako řídké (thin-centered) ideologii, která se spojuje s jinou politickou ideologií či koncepcí
- rozdělení veškeré společnosti na dvě stejnorodé skupiny, lid a elity, kde na úkor lidu elity ovládají společnost/politiku
- politika jako vyjádření obecné vůle lidu, zprostředkována prvky přímé demokracie jako jsou přímé volby politiků nebo referenda

Cas Mudde se tímto řadí ke skupině společenskovědních vědců, kteří popisují populismus primárně na základě „ideativního“³² přístupu, kdy je na populismus nahlíženo jako na ideologii, diskurz či pohled na svět. I když náhledy na populismus v rámci ideativního přístupu nejsou jednotné, většina akademiků pracujících v rámci tohoto přístupu sdílí klíčové koncepty s definicí Case Mudda (lid, elity, obecná vůle). Tento přístup se ukázal jako úspěšný při popisu nejen demokracií západní Evropy, ale v narůstající míře i Evropy západní a Amerického kontinentu³³.

2.2 Populismus jako ideologie

Zjevnou výhodou přístupu k populismu jako k ideologii, u Case Mudda konkrétně jako k řídké ideologii (podle Freedonovi koncepce „thin“ – řídkých ideologií), je snadné zdůvodnění mnoha rozličných forem a podob populismu, respektive mimo tuto definici

---

³¹ MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER. *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, [2017], s. 6. ISBN 9780190234881. (překlad vlastní – v originále „a thin-centered ideology that considers society to be ultimately separated into two homogeneous and antagonistic groups, ‘the pure people’ versus ‘the corrupt elite’, and which argues that politics should be an expression of the *volonté générale* (general will) of the people“)

³² Z anglického základu „ideation“, v českém jazyce ideace – proces vytváření, rozvíjení a komunikace nových nápadů (GRAHAM, D. a T. T. BACHMAN. *Ideation: the birth and death of ideas*. Hoboken, N.J., 2004. ISBN 978-047-1479-444)

³³ MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER. *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, [2017], s. 5. ISBN 9780190234881.

jevů, které jsou jako populismus označovány. Oproti plnohodnotným („thick“, „thick-centered“, „full“) ideologiím jako je liberalismus řídké ideologie neposkytují komplexní vizi společnosti a často toto ideologické jádro („core“) získávají spojením s jinou ideologií (ať už řídkou či plnohodnotnou). V případě populismu můžeme tento jev pozorovat ve většině případů³⁴, kdy jsou tyto připojované ideologické prvky klíčové pro oslovení širšího publika, než by dokázal získat samotný populismus – populismus sám o sobě nedokáže ve své čisté podobě poskytnout řešení složitých problémů, které moderní společnost vzbuzuje.

Pomocí spojení s další ideologií se populismus nejen stává komplexnějším a stabilnějším celkem, ale vytváří tzv. sub-typy populismu, spojením např. s nacionalismem, socialismem, komunismem nebo enviromentalismem. Tato schopnost adaptace na konkrétní, často zásadně odlišné, politicko-společenské kontexty v různých geografických lokacích je příčinou neshody ve významu termínu, či dokonce jeho další existence v odborném prostředí – ovšem vzhledem k důležitosti a vlivu populismu na soudobou politickou situace je jeho chápání nutné. Identifikace této „řídké“ povahy populismu nám dovolí aplikovat stejnou teorii na první pohled odlišné skutečnosti nezávisle na místě působení, zaměření (sub-typu populismu) a typu organizace (společenská hnutí, politické strany či prezidenští kandidáti) – zároveň je ale toto pojetí specifické natolik, aby do něj nebyli zahrnuti veškerí političtí aktéři. Cas Mudde, stejně jako většina autorů zabývajících se tímto fenoménem, zkoumá populismus především v prostředí liberálních demokracií, což ale neznamená, že v jiných politických uskupeních populistická uskupení neexistují a že i na ně nelze tuto definici aplikovat.

V tomto pojetí populismu jako ideologie je jeho přímým opakem elitismus: ten zachovává stejné binární rozdělení společnosti na dvě homogenní skupiny, na lid a elity, ovšem na rozdíl od populismu vidí lid jako hrubý a nebezpečný, kdežto elity jako nadřazené v záležitostech, morálních, intelektuálních i kulturních. Druhou ideologií stojící proti zásadám populismu (a zároveň elitismu) je pluralismus, který nahlíží na společnost jako na velké množství odlišných zájmových skupin – stát i politický proces

---

³⁴ MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER. *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, [2017], s. 6. ISBN 9780190234881.

je pro pluralisty složitým systémem vztahů, které zamezují, aby se zájem jedné skupiny stal dominantním³⁵.

2.3 Populismus jako antagonismus mezi „lidem“ a „elitami“

Populismus rozděluje společnost v její úplnosti na dvě skupiny: lid a elity³⁶. Definování samotného pojmu lid není jednoduchý úkon³⁷, ale „lid“, tak jak ho vnímá populismus, není lidem, o kterém mluvíme v rámci fungování demokratické vlády. Pro populisty je pojem lid konstrukcí, která poskytuje populistům flexibilitu a dokáže sjednotit různé skupiny v odlišných politických prostředích. Mudde uvádí, že tento konstrukt je nejčastěji spojován se třemi významy³⁸:

- lid jako suverén³⁹, která vychází z představy lidu jako zdroje veškeré politické moci v demokratických systémech – populisté tedy usuzují, že by si lid měl „vládnout“, a využívají tohoto argumentu, pokud cítí, že vláda dostatečně lid a jeho přání nereprezentuje
- lid jako „běžní lidé“, ve smyslu kritiky dominantní kultury – apelování na „tichou většinu“, která je oddělena od moci kvůli její sociokulturnímu či socioekonomickému statutu
- lid jako národ, buďto na základě občanské příslušnosti nebo jako etnická skupina obývající určité území, sdílící kulturní a rasové kořeny

Populisté pro své potřeby vymezují lid a staví se do role jeho zastánců proti zkorumpované a morálně zkažené elitě, která svými kroky působí proti zájmům tohoto lidu: její podoba ovšem nemusí být nutně limitována na politické elity. Mimo vlády populisté často kritizují také ekonomické, kulturní a mediální elity – tyto další skupiny

---

³⁵ ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006, s. 156. ISBN 80-7367-177-8.

³⁶ MÜLLER, J. W. *Co je to populismus?*. Praha: Dybbuk, 2017, s. 32–34. ISBN 978-80-7438-183-6.

³⁷ ROVIRA KALTWASSER, C. *The Responses of Populism to Dahl's Democratic Dilemmas*. *Political Studies* [online]. 2014, 62(3), 470-487 [cit. 2018-12-20]. DOI: 10.1111/1467-9248.12038. ISSN 0032-3217. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.12038>

³⁸ MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, [2017], s. 9–11. ISBN 9780190234881.

³⁹ V originále „the people as a sovereign“, v českém jazyce také „svrchovaný“ ve smyslu „svrchovaná moc“

se pak často dostávají do popředí, pokud se populističtí aktéři dostanou k politické moci. Jelikož po svém zvolení by se populisté stali součástí „elity“, proti které se zásadním způsobem vymezují, argumentují, že „skutečnou“ moc nadržují legitimně zvolení politici ale se zákulisními silami, které pokračují v maření jejich úsilí prosazovat „vůli lidu“⁴⁰. Elity jsou tak obecně vnímány jako jediná stejnorodá skupina, která prosazuje zájmy jdoucí proti „obecné vůli“ „lidu“, který populisté zastávají.

---

⁴⁰ MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER. *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, [2017], s. 12. ISBN 9780190234881.

2.4 Populismus jako výraz „vůle lidu“

Velká francouzská revoluce dala vzniknout Deklaraci práv člověka a občana, jejíž šestý bod říká: „*Zákon je vyjádřením všeobecné vůle. Všichni občané mají právo účastnit se osobně nebo prostřednictvím svých zástupců při jeho vytváření. Zákon má být stejný pro všechny,...*“⁴¹.

Tento termín všeobecná vůle, obecná vůle, vůle lidu (francouzsky „*volonté générale*“) přináší filozof Jean-Jacques Rousseau, který mimo obecné vůle definuje také „vůli všech“. Rozdíl Rousseau formuluje takto: „*Obecná vůle přihlíží jen k zájmu společnému. Vůle všech přihlíží k zájmu soukromému a je souhrnem jednotlivých vůlí*“⁴². Obecná vůle tak na rozdíl od vůle všech sleduje „společný zájem“, který je obecně prospěšný ve prospěch celé společnosti (či skupiny), nikoliv pouhý součet, sjednocení zájmů jednotlivých členů dané skupiny. Z tohoto důvodu je podle Rousseaua obecná vůle nedělitelná a zároveň musí být vždy správná – i když se může zakládat na chybném uvažování lidu.

Populisté zastávají obecnou vůli v této formě, což mnohé⁴³ vede ke kritice zastupitelské demokracie, ve které jsou občané mobilizováni pouze v období voleb a považováni za pasivní subjekty mimo ně. Populisté v těchto případech podporují zavádění mechanismů přímé demokracie, které přispívají k prosazování domnělé obecné vůle lidu.

V extrémních koncepcích může ale obecná vůle ospravedlňovat různé druhy autoritarismu nebo útoky na skupiny lidí, které (údajně) ohrožují jednotu lidu a jsou tím z obecné vůle vyloučeni. Někteří autoři zároveň tvrdí, že populismus je v důsledku své snahy o prosazení obecné vůle v podstatě anti-politický, kdy se snahy populistů upínají k vytvoření celku, který Taggart označuje jako „*heartland*“⁴⁴ – ideální komunitu s homogenní identitou, která je autentická a nezkazitelná.

---

⁴¹ MELANOVÁ, M. *Prameny k českým dějinám 19. století: Prohlášení práv člověka a občana* [online]. 20.1.2009 [cit. 2018-12]. Dostupné z: http://www.khi.tul.cz/attachments/170_CD%2019.st.%20Prameny%20-%20definit.pdf

⁴² ROUSSEAU, J. J. *Rozpravy*. 2. rozš. vyd. Praha: Svoboda, 1989, s. 238. Filozofické dědictví. ISBN 80-205-0064-2.

⁴³ MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER. *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, [2017], s. 17. ISBN 9780190234881

⁴⁴ TAGGART, P. *Populism*. Filadelfie: Open University Press, 2000, s. 91. ISBN 9780335200467.

3 POLITICKÉ PROJEKTY TOMIA OKAMURY

Podle své vlastní autobiografie prožil Tomio Okamura dětství střídavě v České republice a Japonsku, odkud se v roce 1994 do České republiky definitivně navrátil⁴⁵. V roce 1996 začal svou podnikatelskou činnost v oblasti cestovního ruchu, skrze kterou se dostal do prvního kontaktu s politikou roku 2002 v rámci lobbování za novelu zákona o cestovním ruchu ministra pro místní rozvoj Pavla Němce (za stranu Unie svobody) – nejdříve jako cíl důsledků lobbistických aktivit, později jako samotný lobbista⁴⁶. Pro tyto potřeby v následujících letech navazoval vztahy s médii a budoval svůj mediální obraz, který zhodnotil ve své politické kariéře. V roce 2004 byl Tomio Okamura zvolen členem prezidia Asociace českých cestovních kancelářích a agentur, kde také v letech 2009 až 2014 zastával funkci viceprezidenta a tiskového mluvčího asociace⁴⁷.

3.1 Politické působení Tomia Okamury před rokem 2013

Politická kariéra Tomia Okamury začala v roce 2012, kdy jako nezávislý kandidát bez politické příslušnosti kandidoval za volební obvod číslo 80 - Zlín⁴⁸. Ve své předvolební kampani se soustředil na kontaktní kampaň a osobní styk s voliči bez velkých nákladů a mediální propagace s důrazem na svou důvěryhodnost oproti tradičním politikům. Tomio Okamura popsal kampaň slovy „*Moje kampaň je spíše konkrétní práce. Diskuse s lidmi a návrhy řešení problémů. Billboardy nechme politikům*“⁴⁹. Po postupu do druhého kola zvítězil ziskem 66,23 % hlasů nad tehdejší

---

⁴⁵ OKAMURA, T. a J. N. VEČERNÍČEK. *Český sen*. Fragment, Albatros Media, 2011, s. 32–34. ISBN 9788025315835.

⁴⁶ OKAMURA, T. a J. N. VEČERNÍČEK. *Český sen*. Fragment, Albatros Media, 2011, s. 58–60. ISBN 9788025315835.

⁴⁷ *Tomio Okamura: O mně*. [online]. [cit. 2019-04-12]. Tomio Okamura. Dostupné z: <http://www.tomio.cz/o-mne/>

⁴⁸ *Senátoři: Tomio Okamura*. [online]. [cit. 2019-01-25]. Senát Parlamentu České republiky. Dostupné z: https://www.senat.cz/senatori/index.php?ke_dni=20.01.2013&lng=cz&par_3=263

⁴⁹ BOŘIL, Martin. *Okamura bude kandidovat do Senátu, kvůli matce si vybral Zlín* [online]. [cit. 2019-04-12]. iDnes. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/okamura-kandiduje-ze-zlina-do-senatu-jako-nezavisly.A120603_125106_zlin-zpravy_bor

hejtmanem Zlínského kraje MVDr. Stanislavem Mišákem (ČSSD) a získal senátorský mandát⁵⁰.

Jako senátor byl mezi navrhovateli dvou zákonů, „*Návrh senátního návrhu zákona senátora Zdeňka Škromacha a dalších senátorů o změně některých zákonů souvisejících s výplatou sociálních dávek*“⁵¹ (senátní návrh zákona schválen usnesením č. 257) a „*Návrh senátního návrhu zákona senátora Libora Michálka a dalších senátorů o některých opatřeních ke zvýšení míry ochrany oznamovatelů jednání, které není v souladu s veřejným zájmem, a o změně dalších zákonů*“⁵² (vrácen navrhovateli k dopracování usnesením č. 307, upravený návrh zákona byl zamítnut usnesením č. 348). Při hlasování v senátu se ve většině případů vyjadřoval souhlasně – na jednání, ve kterých byl přítomen, se pro vyslovil v 83,97 % hlasování, proti pouze ve 3,21 %, ve 12,83 % se hlasování zdržel (v celkovém počtu hlasování na schůzích senátu ve funkčním období Tomia Okamury se jde o 56,25 % pro, 2,15 % proti a 8,59 % zdržení hlasování – na 33,01 % schůzí nebyl senátor přítomen)⁵³.

Po prvotním úspěchu v senátních volbách oznámil Tomio Okamura záměr kandidovat v nadcházejícím roce 2013 v první přímé volbě na funkci prezidenta České republiky. Pro splnění podmínek kandidatury předložil petici s podpisy svých podpůrců, avšak Ministerstvo vnitra České republiky následně ve svém rozhodnutí ze dne 23. listopadu 2012 jeho kandidaturu zamítlo. Při ověřování platnosti údajů na podpisových arších byla u obou kontrolních vzorků zjištěna větší chybovost, než je stanovená 3 % tolerance (19,353 % u prvního a 22,953 % u druhého kontrolního vzorku). V takovém případě je od celkového počtu podpisů odečten počet procentuálně odpovídající

---

⁵⁰ *Volby do Senátu Parlamentu ČR - 2012*. [online]. [cit. 2019-04-12]. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20567053/42031214.pdf/14445c81-6a19-4ff0-ae27-2230fba08d4e?version=1.0>

⁵¹ *Návrh senátního návrhu zákona senátora Zdeňka Škromacha a dalších senátorů o změně některých zákonů souvisejících s výplatou sociálních dávek*. [online]. 5.3.2013 [cit. 2019-04-13]. Senát Parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/67644/56952>

⁵² *Návrh senátního návrhu zákona senátor a Libora Michálka a dalších senátorů o některých opatřeních ke zvýšení míry ochrany oznamovatelů jednání, které není v souladu s veřejným zájmem, a o změně dalších zákonů*. [online]. 2.7.2013 [cit. 2019-04-13]. Senát Parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/69353/58317>

⁵³ *Hlasování - Tomio Okamura (BEZPP) Deváté funkční období 2012-2014* [online]. [cit. 2019-04-14]. Senát Parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasa?O=9&S=&K=&H=&N=&ID=263> (číselné hodnoty jsou zaokrouhleny na dvě desetinná místa)

chybovosti v obou kontrolních vzorcích. Z celkového počtu 61 966 podpisů na podporu kandidatury Tomia Okamury byl tedy právně uznán počet pouze 35 751 a kandidát tedy nesplnil požadované množství 50 000 podpisů⁵⁴. Tomio Okamura se odvolal k Nejvyššímu správnímu soudu, který jeho návrh 13.12.2012 zamítl a Tomio Okamura nebyl jako kandidát do prezidentské volby ani dodatečně zapsán⁵⁵.

3.2 Hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury

Po neúspěšné kandidatuře na post prezidenta České republiky Tomio Okamura založil 19.6.2013 politické hnutí „*Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury*“ inspirované knihou ekonoma Pavla Kohouta „*Úsvit: kritika politického systému a návrh nové Ústavy pro Českou republiku*“⁵⁶. Kohout ve své publikaci za problémy fungování českého státu vidí chybně napsanou ústavu a předkládá návrh ústavy nové, z velké části inspirované ústavou Spojených států amerických. Hlavní témata v tomto návrhu představená, přerozdělení státní moci a posílení role prezidenta, osobní odpovědnost politiků a prvky přímé demokracie (většinový volební systém do poslanecké sněmovny, odvolatelnost politiků občany)⁵⁷, se také stala klíčovými body volebního programu hnutí Úsvit.

S prosazením změn politického systému vedoucí k přímé demokracii jako svým centrálním tématem se hnutí Úsvit v průběhu své předvolební kampaně pro volby do Poslanecké sněmovny 2013 vymezovalo proti tradičním politickým subjektům. Stejně jako při své kandidatuře do Senátu v roce 2012 označil kampaň hnutí jako málo nákladnou. 13.9.2013 Tomio Okamura uvedl: „*Kampaň je v našem případě velký eufemismus. Neoplýváme penězi, takže billboardů bude pár, inzerce zřejmě nebude*

---

⁵⁴ Č. j. MV-123865-12/VS-2012 [online]. [cit. 2019-01-25]. Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor všeobecné správy. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/tomio-okamura-pdf.aspx

⁵⁵ Nejvyšší správní soud rozhodl o návrzích týkajících se registrací kandidátních listin pro volbu prezidenta republiky [online]. 13.12.2012 [cit. 2019-01-25]. Nejvyšší správní soud. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Nejvyssi-spravni-soud-rozhodl-o-navrzych-tykajicich-se-registraci-kandidatnich-listin-pro-volbu-prezidenta-republiky/art/914?tre_id=135

⁵⁶ Hnutí Úsvit přímé demokracie [online]. 11.5.2013 [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20130511103632/http://www.hnutiusvit.cz/> (původní webové stránky hnutí byly zrušeny, jedná se o archivovaný snímek z projektu The Internet Archive)

⁵⁷ KOHOUT, Pavel. *Úsvit: kritika politického systému a návrh nové Ústavy pro Českou republiku*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2012. ISBN 978-80-87053-80-5.

žádná, a když dvakrát vytiskneme nějaké letáky, budeme spokojeni“⁵⁸. I přes tato vyjádření byla z transparentního účtu hnutí uhrazována nejen inzerce ale i reklamní polepy autobusů, audiovizuální reklamní spoty nebo pronájem reklamního prostoru na velkoplošných obrazovkách v Praze⁵⁹. Nezisková organizace Transparency International vyhodnotila kampaň hnutí Úsvit jako druhou nejméně transparentní s odhadovaným rozpočtem 15 milionů Kč⁶⁰ (částka srovnatelná s etablovanými politickými stranami, např. KSČM – 13 milionů Kč⁶¹).

Ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2013 hnutí Úsvit uspělo se ziskem 6,88 % hlasů a obdrželo 14 poslaneckých mandátů⁶². Úspěšně byl zvolen i zakladatel hnutí Tomio Okamura, kterému vstupem do funkce poslance dne 26.10.2013 zanikl jeho senátorský mandát z roku 2012. Hnutí Úsvit se v době svého působení v Poslanecké sněmovně účastnilo také voleb do Evropského parlamentu v roce 2014, kdy se silně euroskeptickou kampaní nezískalo žádný mandát (3,12 % hlasů)⁶³. Ve volbách do zastupitelstev obcí v roce 2014 získalo hnutí Úsvit 54 mandátů (0,65 % hlasů)⁶⁴.

V únoru 2015 nastaly mezi členy spory spojené s fungováním hnutí. Místopředseda poslaneckého klubu Marek Černoš s podporou většiny poslanců a předsednictva hnutí inicioval vznik nové strany „v demokratizačním procesu otevírání

---

⁵⁸ Okamurův Úsvit zahájil kampaň, místo inzerce dvakrát vytiskne leták [online]. 17.9.2013 [cit. 2019-04-14]. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/313582-okamuruv-usvit-zahajil-kampan-misto-inzerce-dvakrat-vytiskne-letaky.html>

⁵⁹ Pohyby na účtu - Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury [online]. 16.10.2013 [cit. 2019-04-14]. Fio banka. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20131016111727/https://www.fio.cz/scgi-bin/hermes/dz-transparent.cgi?ID_ucet=2700470053

⁶⁰ Úsvit přímé demokracie - Transparentní volby - sněmovna 2013 [online]. 8.2.2014 [cit. 2019-04-14]. Transparentní volby. Dostupné z: <https://www.transparentnivolby.cz/snemovna2013/kandidati/usvit-prime-demokracie/>

⁶¹ KSČM - Transparentní volby - sněmovna 2013 [online]. 8.2.2014 [cit. 2019-04-14]. Transparentní volby. Dostupné z: <https://www.transparentnivolby.cz/snemovna2013/kandidati/kscm/>

⁶² Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. [online]. [cit. 2019-01-25]. Volby.cz (Český statistický úřad). Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>

⁶³ Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 23.05. – 24.05.2014. [online]. [cit. 2019-04-16]. Volby.cz (Český statistický úřad). Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ep2014/ep11?xjazyk=CZ>

⁶⁴ Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014. [online]. [cit. 2019-04-16]. Volby.cz (Český statistický úřad). Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=7&xnumnuts=0&xstat=0&xvyber=1>

hnutí Úsvit novým členům a integračnímu procesu s dalšími subjekty“ i přes nesouhlas předsedy hnutí Tomia Okamury, který tento krok označil jako stranický puč a vyzval podpůrce vzniku nové strany ke složení svých poslaneckých mandátů⁶⁵. Po zjištěních komise poslance Jiřího Štětiny ve věci neefektivního hospodaření s financemi hnutí byli Tomio Okamura a Radim Fiala 24.3.2015 vyloučeni z poslaneckého klubu Úsvitu přímé demokracie⁶⁶ a dále působili v Poslanecké sněmovně jako nestraníci.

V následujících měsících stranu dobrovolně opustili i další poslanci a hnutí Úsvit přímé demokracie bylo přejmenováno na hnutí Úsvit – Národní Koalice. Samotné hnutí bylo rozhodnutím konference strany zrušeno 13.12.2017⁶⁷ přeměnou na spolek, který Městský soud v Praze schválil 21.3.2018⁶⁸. Ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017 hnutí Úsvit – Národní Koalice již nekandidovalo.

3.3 Hnutí Svoboda a přímá demokracie

Po vyloučení z hnutí Úsvit přímé demokracie Tomio Okamura a Radim Fiala 5.5.2015 společně založili nový politický subjekt, hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD), jehož vznik komentoval Tomio Okamura slovy: „*je to reakce na politický puč, který měl zabránit prosazování programu přímé demokracie a který měl zmenšit politický vliv hlavního nositele tohoto programu Tomia Okamury*“⁶⁹. V souladu s tímto výrokem byl také ustanoven program nově vzniklého hnutí, který se z velké části shodoval s programem hnutí Úsvit: prosazování přímé demokracie, osobní a trestní

---

⁶⁵ *Puč dokonán dle Okamury, Úsvit odsouhlasil novou stranu* [online]. 24.2.2015 [cit. 2019-01-25]. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1506150-puc-dokonan-dle-okamury-usvit-odsouhlasil-novou-stranu>

⁶⁶ *Úsvit vyloučil Okamuru z poslaneckého klubu, chce po něm i 760 tisíc* [online]. 24.3.2015 [cit. 2019-01-25]. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1514418-usvit-vyloucil-okamuru-z-poslaneckeho-klubu-chce-po-nem-i-760-tisic>

⁶⁷ *Č. j. MV-60042-75/VS-2013 - příloha 1* [online]. [cit. 2019-01-25]. Ministerstvo vnitra České republiky, Služby pro veřejnost. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/mv-60042-75-vs-2013-priloha-1.aspx>

⁶⁸ *Č. j. MV-60042-75/VS-2013 - příloha 2* [online]. [cit. 2019-01-25]. Ministerstvo vnitra České republiky, Služby pro veřejnost. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/mv-60042-75-vs-2013-priloha-2.aspx>

⁶⁹ *Okamura zakládá nové hnutí – program prý bude stejný jako u Úsvitu* – ČT24 [online]. 5.5.2015 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1525754-okamura-zaklada-nove-hnuti-program-pry-bude-stejny-jako-u-usvitu>

odpovědnosti politiků a obhajoby národních zájmů České republiky, nyní s důrazem na politiku týkající se migrační krize, která v roce 2015 vrcholila⁷⁰.

S novým hnutím Svoboda a přímá demokracie kandidoval Tomio Okamura v následujících volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2017. Celkové výdaje na předvolební kampaň byly oproti předchozí kandidatuře hnutí Úsvit navýšeny na necelých 30 milionů Kč⁷¹ s využitím velké šire propagačních praktik a důrazu na kontaktní kampaň v čele s předsedou hnutí Tomiem Okamurou. SPD v těchto volbách získalo 10,64 % hlasů a 22 poslaneckých mandátů⁷², a stalo se tak zároveň s Českou stranou pirátskou třetím nejsilnějším uskupením v Poslanecké sněmovně. Tomio Okamura se stal místopředsedou Poslanecké sněmovny⁷³ a členové hnutí obsadili dvě předsednictva výborů Poslanecké sněmovny, hospodářského výboru (Radim Fiala) a výboru pro bezpečnost (Radim Koten)⁷⁴.

Hnutí Svoboda a přímá demokracie se také účastnilo komunálních voleb v roce 2018, ve kterém získali 3,19 % celkových hlasů a 155 zastupitelů obcí⁷⁵. Tento výsledek je vzhledem k vynaloženým prostředkům na kampaň podle politologa Josefa Mlejníka mladšího „spíše porážkou“⁷⁶. Simulované volební modely ústavu empirických

---

⁷⁰ *Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015* – Eurostat news release [online]. 4.3.2016 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>

⁷¹ *Transparentní volby – Poslanecká sněmovna 2017 – Financování* [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: <https://www.transparentnivolby.cz/snemovna2017/financovani/>

⁷² *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS)* – Volby.cz (Český statistický úřad) [online]. [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>

⁷³ *Poslanci: Tomio Okamura* – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6105>

⁷⁴ *Výbory: Předsedové výborů Poslanecké sněmovny* – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=198>

⁷⁵ *Volby do zastupitelstev obcí 05.10. - 06.10.2018: Všechna zastupitelstva – dle volebních stran* – Volby.cz (Český statistický úřad) [online]. [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://volby.cz/pls/kv2018/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=7&xnumnuts=0&xstat=0&xvyber=>

⁷⁶ NOVOTNÁ, K. *Kampaň SPD byla masivní, přesto nezabrala. Okamura přišel o uprchlické téma, říká politolog Mlejnek* [online]. 8.10.2018 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/volby/volby-senatni-volby-komunalni-volby-rozhovor-mlejnek-spd-debakl-stuchlik_1810080600_kno

výzkumů STEM ovšem hnutí SPD předpovídají výsledky blízké 10 %, podobné prvotnímu úspěchu ve volbách do Poslanecké sněmovny⁷⁷.

---

⁷⁷ *STEM – volební preference – duben 2019* [online]. 2.5.2019 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/stem-volebni-preference-duben-2019/>

4 CÍLE A PROGRAMATIKA SPD

Již při zakládání hnutí Svoboda a přímá demokracie 5.5.2015 Tomio Okamura uvedl, že program a cíle nového hnutí budou shodné s programem a cíli hnutí Úsvit přímé demokracie. Porovnáním záznamu internetové verze programu hnutí Úsvit svobody a přímé demokracie ze dne 25.8.2013⁷⁸ s programem hnutí Svobody a přímé demokracie aktuálního k datu 26.1.2019⁷⁹ byla zjištěna úplná shoda ve všech deseti „zásadních programových bodech“ a shoda 85 % v textech rozšiřující jednotlivé programové body. Jedinou zásadní změnou v programu byla změna postoje k Evropské unii. Na rozdíl od hnutí Úsvit požaduje hnutí SPD rozhodnout o setrvání či vystoupení z unie v referendu, po vzoru Velké Británie.

Porovnáním jednotlivých archivovaných záznamů webové stránky s programem hnutí SPD mezi lety 2015 až 2018 nebyla zjištěna žádná změna v těchto deseti základních programových bodech. V srpnu 2017 byly tyto programové body označeny jako „politický program SPD“ a byla přidána sekce s názvem „volební program SPD“, která podala podrobnější popis vybraných témat a rozšířila některá témata dříve zmíněná pouze okrajově (konkrétně bezpečnost země/terorismus, přírodní bohatství a vzdělávání). Některé z původních programových bodů se tematicky překrývají s nově přidanými body i mezi sebou navzájem a obsahují tytéž informace.

4.1 Cíle a programatika v domácí politice

Většina bodů uvedených v programu hnutí SPD k datu 26.1.2019 (16 bodů z celkového počtu 18) se týká domácí politiky České republiky zmiňující zahraniční zájmy pouze v malé míře. Jsou to tyto⁸⁰:

• „*Chceme radikální změnu politického systému, chceme přímou demokracii, referendum a odvolatelnost politiků*“ – ustanovení referenda jako „*nejvyššího projevu*

---

⁷⁸ *Úsvit přímé demokracie: Program hnutí*. [online]. 16.8.2013 [cit. 2019-01-26]. The Internet Archive: Wayback Machine. Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20130825024318/http://www.hnutiusvit.cz/program-hnuti/>

⁷⁹ *O nás: Politický program SPD*. [online]. [cit. 2019-01-26]. Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura. Dostupné z: <https://www.spd.cz/program>

⁸⁰ Názvy bodů jsou uvedeny v původním znění z programu hnutí SPD a jejich obsah stručně shrnut

vůle občanů“. Přímá volba politiků (poslanci, starostové, hejtmani) a jejich odvolatelnost. Důsledné oddělení jednotlivých složek státní moci. Rozšíření pravomocí přímo voleného (a odvolatelného) prezidenta, který jmenuje a řídí vládu.

- „*Osobní, hmotná a trestní odpovědnost politiků*“ – kroky určené proti korupci a „*obohacování kmotrovských stranických mafií*“. Osobní, hmotná a trestní odpovědnost týkající se nejen politiků ale i soudců, státních zástupců a exekutivy.

- „*Chceme zákon o prokázání původu majetku*“ – zpětné prokázání původu majetku v hodnotě nad 20 milionů Kč.

- „*Konec zvyšování daní*“ – snižování DPH a spotřební daně, daňové zvýhodnění pro rodiny s třemi a více dětmi, celkové zjednodušení daňového systému.

- „*Budeme vytvářet nová pracovní místa – podpoříme proto podnikatele a živnostníky*“ – podpora podnikatelského prostředí, tvorba nových pracovních míst ve všech sektorech (bez specifikace konkrétních mechanismů vedoucích k tomuto cíli). Investice do dopravy a infrastruktury.

- „*Nedovolme další okrádání občanů lichvářskou a exekutorskou mafií*“ – legislativa proti lichvářským praktikám a úprava postupů při exekuci.

- „*Chceme právo a spravedlnost. Chceme stát sloužící občanům*“ – bod zaměřený na správnou funkci státního správy zahrnující velkou šíři témat (školství, zdravotnictví, sociální systém bez pozitivní diskriminace, stanovisko proti omezování možnosti legálního držení zbraní občany).

- „*Nechceme drahý a nefunkční sociální systém, chceme systém podporující všechny slušné lidi – seniory, rodiny s dětmi, zdravotně postižené občany i děti ohrožené bídou*“ – bod zaměřený primárně na pozitivní diskriminaci: zjednodušení systému sociální podpory a zavedení limitů „*pro občany, kteří nežijí řádným životem. ... Podporu zaslouží pouze ti, kteří vedou řádný život a řádně vychovávají děti.*“. Nezvyšování věkové hranice odchodu do důchodu, navyšování důchodů stejnou částkou pro všechny seniory.

- „*Chceme budoucnost bez dluhů*“ – implementace dluhových brzd zakotvených do ústavy České republiky po vzoru Švýcarské konfederace.
- „*Demokracii a svobodu – Už nikdy o nás bez nás*“ – obrana demokracie a svobody výše zmíněnou osobní, hmotnou a trestní odpovědností politiků a soudců. Novelizace zákona o místním referendu a prosazení obecného referenda.
- „*Ne islámu, ne teroristům. Víc je bezpečnost našich občanů*“ – odmítání „vnuceně přijímat nelegální imigranty“. Postavení šíření radikálních islámských praktik (Šaría, Džihád) mimo zákon. Zamezení zpřísnování podmínek pro legální držení zbraně a úprava koncepce české armády pro potřeby zajištění bezpečnosti země.
- „*Spravedlnost pro každého*“ – bod tematicky navazující zákon o prokázání původu majetku (zaměřený na „zlodějiny korupčníků a tunelářů“) a bod týkající se lichvářství. „*Lidem v naší zemi chybí pocit, že se měří všem stejným metrem a že spravedlnost platí pro každého občana*“. Transparentní výběrová řízení a nakládání s prostředky veřejných rozpočtů.
- „*Peníze pracujícím rodinám a důchodcům. Ne imigrantům, ne parazitům*“ – kombinace několika výše uvedených bodů zaměřující se na podporu a zvýhodnění mladých rodin (formou bezúročných půjček) a rodin se třemi a více dětmi. Opakované stanovisko týkající se důchodců.
- „*Vyšší platy – paušální a jednoduché daně*“ – zjednodušení systému placení daní v prospěch malých podnikatelů, živnostníků a firem.
- „*Konec rozkrádání země. Naše přírodní bohatství zpět do rukou státu*“ – deprivatizace vodárenských společností v prospěch obcí. Kontrola nad energetikou a telekomunikační sítí v rukou státu.
- „*Vzdělání dětí a zdraví občanů na prvním místě*“ – zvýšení platů ve školství a zdravotnictví pro zamezení odchodu specializovaných pracovníků. Rozvoj řemesel a zabránění další inkluzi ve školství. Zpoplatnění studia na vysokých školách pro cizince. Digitalizace údajů o zdravotním stavu, rozšíření kompetencí praktických lékařů a úprava čerpání zdravotních pojištění.

4.2 Cíle a programatika v zahraniční politice

Samotný program hnutí SPD zmiňuje politiku pouze v několika bodech týkajících se Evropské unie. Jsou to tyto dva body:

- „*Nechceme být provincií EU, chceme rozvíjet a bránit suverénní Českou republiku*“ – požadování referenda v případě předání státní suverenity na orgány EU, referendum o vystoupení z Evropské unie. Přísné imigrační podmínky, kontrola státních hranic. Nová koncepce České armády a ukončení jejího zahraničního působení bez mandátu OSN.

- „*Konec diktátu EU. Odejeme po anglicku*“ – bod podrobněji popisující samotný proces odchodu z Evropské unie. Opozice užšího federálního uspořádání Evropské unie, odmítání multikulturalismu, prosazování ekonomických zájmů České republiky a požadování suverenity v otázkách imigrace, bezpečnosti, potravinářství, energetiky, daní a měny. V případě nedosažení těchto požadavků následuje vyhlášení referenda o vystoupení z Evropské unie a v případě jeho úspěchu aktivace článku 50 Lisabonské smlouvy.

Body programu hnutí SPD, které krátce pojednávají o cílech zahraniční politiky jsou také:

- „*Demokracii a svobodu – Už nikdy o nás bez nás*“ – vyjádření občanů o setrvání v Evropské unii a NATO pomocí referenda.

- „*Konec rozkrádání země. Naše přírodní bohatství zpět do rukou státu*“ – povinnost zahraničních firem většinu zisku zpětně investovat v České republice.

Mimo tyto základní cíle hnutí SPD 26.07.2016 zveřejnilo samostatný dokument upřesňující cíle hnutí v této oblasti⁸¹. Text navazuje na myšlenku vystoupení z Evropské unie (zde označované jako „*Czexit*“) a obrany státních hranic pomocí reformované

---

⁸¹ VÍCH, R. *Zahraniční politika. Hnutí SPD* [online]. 26.07.2016 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/1/dokumenty/zahranicni-politika.pdf>

České armády nezávislé na spolupráci s NATO. O souhlasu s členstvím v NATO se mají občané rozhodnout v referendu.

Sekce popisující ekonomickou diplomacii není příliš podrobně rozpracována. Patrná je pouze prioritizace získávání nových klientů a zakázek v zahraničí pomocí kvalifikovaných pracovníků. Vývoj českého trhu po eventuálním odchodu z Evropské unie je popsán slovy „*nebojíme se ekonomických důsledků vystoupení ČR z EU, jak nás straší v médiích (ovládaných právě EU) tzv. Czexitu, protože jednotlivé země EU náš trh potřebují stejně intenzivně jako my ten jejich*“. V této představě pokračuje Česká republika ve volné spolupráci s Evropskou unií a státy Visegrádské skupiny.

Dokument ve své poslední části popisuje postoje k jednotlivým státním celkům mimo Evropskou unii. S velmocemi – USA, Ruskem a Čínou – chce SPD budovat vyrovnané obchodní vztahy. Zároveň se plánuje pokusit navázat spolupráci s rychle se rozvíjejícími ekonomikami třetího světa (za příklad je dán Írán a Vietnam). SPD dále vyjadřuje obavy z počínání tureckého prezidenta Recepta Tayyipa Erdoğan a chování Turecka v migrační krizi.

Závěr dokumentu vyjadřuje priority zahraniční politiky SPD výstižně: „*Těžiště politických i bezpečnostních zájmů chceme řídit podle priorit bezpečnosti státu, obyvatel a ekonomiky ČR podle pořadí: 1) ČR; 2) V4; 3) EU; 4) OSN; 5) NATO*“.

5 SPD POHLEDEM TEORIE POPULISMU

Hodná zmínění je skutečnost, jak na populismus nahlíží SPD, respektive její čelní představitel Tomio Okamura. Situaci nám může přiblížit jeho následující vyjádření: *„Populista ve skutečném významu slova je politický lhář a oportunist, měnící názor podle toho, odkud fouká a zda je zrovna před volbami, hýřící nesplnitelnými sliby. ... Populista podle svévolné úpravy českých médií a vládních politiků má však jiný význam – je to opoziční politik s pro vládu nepohodlnými názory, který pravdivě nazývá problémy, mluví s obyčejnými lidmi, nemění své postoje podle toho, odkud zrovna fouká, drží se pevně svého programu a dovolí si hlásat svoji pravdu, odlišnou od té jediné správné mainstreamové“⁸².*

Za zmínku stojí fakt, že ani Tomio Okamura, stejně jako Cas Mudde, nechápe populismus v rámci konkrétních programových témat a názorů (např. protimigrační či euroskeptické politiky). Jako „skutečný“ význam slova uvádí právě vlastnosti morálně zkažených politických elit, proti kterým se vymezuje: v jejich údajné interpretaci je pak populistou ten, jehož názory jdou právě proti těmto politickým elitám a kdo „mluví s obyčejnými lidmi“. Již i v tomto vyjádření se objevuje spojitost s vymezením lidu a elit v definici populismu Case Mudda.

5.1 SPD z pohledu populismu jako ideologie

V pojetí populismu Case Mudda, tak jak jej vykládá kapitola 2, je nutný přístup k tomuto fenoménu jako k řídké ideologii. Populismus ve většině reálných případech neexistuje sám o sobě, ale spojuje se s jinými koncepcemi, ideologiemi nebo ideologickými prvky. V praxi to znamená, že na sebe může brát mnoho podob a různých forem, ovšem v prostředí soudobého evropského kontinentu je vnímám primárně jako úkaz pravicových až krajně pravicových stran, často s euroskeptickými postoji. Hnutí Svoboda a přímá demokracie v tomto ohledu není výjimkou. Jak je patrné z programatiky SPD, hnutí staví svou základnu na tradičních národních hodnotách s xenofobními tendencemi. Velkou roli hraje tradiční rodina s početným potomstvem,

---

⁸² Tomio Okamura: *Populisté a elitáři* [online]. 26.9.2016 [cit. 2019-02-14]. Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura. Dostupné z: <https://www.spd.cz/novinky/tomio-okamura-populiste-a-elitari?>

suverénnost vůči a nezávislost České republiky na vnějším světě a také časté odkazy na křesťanské hodnoty⁸³, nejčastěji v kontextu muslimských migrantů. Většina zahraniční politiky hnutí se opírá o selhání Evropské unie v migrační krizi a používá jej jako argument pro snahu o osamostatnění pomocí lidového referenda.

Není náhodou, že se jméno Tomia Okamury v práci objevuje s velkou četností. Ač to není ve všech případech pravidlem, populistická hnutí se často vyznačují silnými charismatickými vůdci⁸⁴, kteří dokáží dojít s populistickými myšlenkami až k úspěšnému zvolení do funkce. Tomio Okamura tuto svou schopnost demonstroval se dvěma různými politickými uskupeními v navazujících volebních obdobích – po jeho odchodu z původního hnutí Úsvit se tato skupina pomalu rozložila a nebyla schopna ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017 kandidovat, zatímco Tomio Okamura s novým hnutím ještě zvýšil svůj předchozí volební úspěch z 6,88 % hlasů a 14 mandátů na 10,64 % hlasů a 22 mandátů.

Z důvodů podobných volebních a programových témat se hnutí SPD a Tomio Okamura asociují – a i používají k propagaci – zahraniční euroskeptické politické strany, kterou jsou médií označovány za populistické⁸⁵. SPD je těmito stranami a politiky oficiálně podporována⁸⁶ a zároveň ve svých vyjádřeních často také pro ně vyjadřuje svou podporu.

5.2 SPD z pohledu antagonismu mezi „lidem“ a „elitami“

Hnutí Svoboda a přímá demokracie jasně pojmenovává důvod nutnosti zavedení mechanismů přímé demokracie: zkažené politické elity hájící pouze své vlastní zájmy na úkor obyčejného, čistého lidu. Hnutí SPD se jasně vymezuje proti stávajícím

---

⁸³ *Výskyt fráze "křesťanství" v příspěvcích hnutí SPD* [online]. [cit. 2019-05-12]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/hledat/k%25C5%2599es%25C5%25A5anstv%25C3%25AD>

⁸⁴ MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER. *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, [2017], s. 62–65. ISBN 9780190234881.

⁸⁵ *Nezávislé noviny Na vlastní oči: Mladá Boleslav* [online]. Praha, 2018, **2018**(9) [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/17/dokumenty/boleslav-nezavisle-noviny-tomia-okamury-zari-2018.pdf>

⁸⁶ BULISOVÁ, Karolína. *Krajně pravicová Le Penová podpořila Okamuru ve volbách* [online]. 20.10.2017 [cit. 2019-05-16]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/krajne-pravicova-le-penova-podporila-okamuru-ve-volbach-38749>

politickým elitám a označuje je za původce špatného stavu země: pro hnutí jsou typická hesla jako „*považujeme za nutné ukončit demo-demokracii, ve které vládnou kmotrovské stranické mafie*“, „*falešné hry politických stran na levici a pravici přivedly naši republiku do bludného kruhu hlubokých dluhů*“ nebo „*do očí se nám smějí korupčníci a tuneláři*“⁸⁷. Stejně jako typický populistický subjekt ani hnutí SPD v tomto ohledu nevidí žádnou ze stávajících politických stran jako schopnou zastat se poctivého občana a vymezuje se proti svým politickým soupeřům (ve svém programu konkrétně proti krokům Bohuslava Sobotky, Andreje Babiše a Miroslava Kalouska). Prezentuje se jako jediná strana schopná postavit se za práva občanů proti „*politicko-korupční mafii*“ – vládnoucím politickým elitám.

Konstrukce elit u hnutí SPD ovšem není omezena na politické aktéry na úrovni republiky. Řídké jádro populismu je u hnutí SPD spojeno s nacionalismem, xenofobií a euroskepticismem – a všechny tyto ideologické prvky míří proti Evropské unii. Evropským elitám jsou přisuzovány politické projekty hraničící s konspiračními teoriemi: „*Projekt je spojen s faktickým oslabením a likvidací národních států a národů Evropy. ... Součástí tohoto procesu je řízená islamizace Evropy. Probíhající nelegální imigrace je počáteční fází konfliktu, který v konečném důsledku ohrozí svobodu, demokracii i samotnou existenci České republiky a našeho národa*“⁸⁸. Hnutí SPD považuje setrvání v evropské integraci za neslučitelné se zachováním národní suverenity a zdůrazňuje právo občanů rozhodnout v referendu o vystoupení z EU.

Mimo politické prostředí hnutí SPD do svého pojetí elit zahrnuje i zahraniční korporace operující na našem území („*zahraniční korporace vyvádí z naší země zároveň stamiliardové zisky získané na úkor nízkých mezd lidí*“⁸⁹), neziskových organizací, České televize, rozhlasu a médií obecně. Ve výsledku (a často i v součinnosti) mají pak všechny tyto elity vinu na současném špatném stavu obyčejného, běžného člověka – občana.

---

^{87,88,89} *O nás: Politický program SPD*. [online]. [cit. 2019-01-26]. Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura. Dostupné z: <https://www.spd.cz/program>

5.3 SPD z pohledu „vůle lidu“

Funkci čistého lidu, nezkaženého člověka nevymezuje hnutí SPD na základě etnika či národnosti, jak je u populistů obvyklé⁹⁰ – zřejmě částečně i z důvodu vlastního původu hlavního představitele hnutí Tomia Okamury, který podstatnou část svého života prožil v Japonsku. Ten je podle svých vlastních slov pro svůj vzhled „*terčem rasismu celý život*“⁹¹. V programu hnutí nefiguruje ani jeden výskyt termínu „Čech“. Příslušník národa je nahrazena slovem „občan“ a i typický „cizinec“ je v programu zastoupen nepřímo jako „imigrant“ či „uprchlík“, tedy názvy související se státní příslušností, nikoliv etnikem. Důvodem také může být snaha distancovat se od ilegální činnosti – program uvádí „*nehlásáme nenávisť k žádnému národu, rase, kultuře, nebo náboženství*“⁹². Odpor k uprchlíkům je namísto toho vysvětlen nekompatibilitou jednotlivých kultur a jejich hodnot.

Jako „nezkažený lid“ ale není chápán každý, kdo má české občanství. Program hnutí v mnoha bodech ukazuje na tzv. „parazity“ – jedince, kteří na úkor poctivých občanů zneužívají systém sociálních dávek. „*Do očí se nám smějí nepřizpůsobiví občané, kteří parazitují na štědrém a bezpracném sociálním systému*“⁹³. Toto označení spojuje hnutí SPD s odmítáním práce a kriminalitou – ale ani zde neodkazují na určitá etnika či národnostní skupiny, ale „vrstvu lidí“.

Nápravu za škody způsobené morálně zkaženými elitami a „parazity“ má pak lid nalézt v přímé demokracii a jejich nástrojích, prosazené hnutím SPD po jejich získání politické moci. Občanům České republiky má pak hnutí poskytnout lépe fungující státní aparát, daňové úlevy, suverenitu státního území nebo zachování kulturních hodnot. Hlavně ale přímo volené, odvolatelné, trestně a hmotně odpovědné politiky, pro které se stane závazné všeobecné občanské referendum. To má sloužit jako nezpochybnitelné vyjádření vůle lidu a zajistit tak jeho vládu ve „skutečné“ demokracii.

---

⁹⁰ MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER. *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, [2017], s. 11. ISBN 9780190234881

⁹¹ Tomio Okamura v rozhovoru pro ČT24: *Rasismus je to nejodpornější, co znám, osobně se mě dotýká* [online]. 5.9.2018 [cit. 2019-01-25]. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2585353-tomio-okamura-v-rozhovoru-pro-ct24-rasismus-je-nejodpornejsi-co-znam-osobne-se-me>

^{92,93} *O nás: Politický program SPD*. [online]. [cit. 2019-01-26]. Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura. Dostupné z: <https://www.spd.cz/program>

6 ANALÝZA POLITICKÝCH PŘÍSPĚVKŮ Hnutí SPD NA SOCIÁLNÍ SÍTI FACEBOOK

Pro ověření shody populistických prvků v politickém programu hnutí SPD s reálným chováním hnutí byly analyzovány příspěvky z neaktivnějšího mediálního kanálu hnutí, tedy profilu na sociální síti Facebook. Hnutí má svůj vlastní profil „Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura – SPD“ (@hnutispd) – tento profil sleduje 32 000 uživatelů, ovšem pro účely komunikace s veřejností je upřednostňován profil Tomia Okamury „Tomio Okamura – SPD“ (@tomio.cz), zřejmě i z důvodů početnějšího publika – tento profil sleduje 247 000 uživatelů⁹⁴. Tento profil byl zvolen pro následnou analýzu.

Analyzováno bylo celkem 156 příspěvků vytvořených v průběhu měsíců leden, únor a březen 2018 účtem @tomio.cz (tj. počet všech příspěvků vytvořených v tomto časovém období). Sledovanými kritérii bylo zaměření příspěvků, jejich tematický obsah, pozitivní/negativní kontext, dosah příspěvků a nejpoužívanější klíčová slova související s populistickou podstatou hnutí.

6.1 Dosah příspěvků

Hnutí SPD (skrže účet @tomio.cz) na české politické scéně neobvykle velký dosah příspěvků. Pro srovnání byly vybrány tři politické subjekty se silnou přítomností na sociálních médiích: hnutí ANO, Občanská demokratická strana (ODS) a Česká pirátská strana⁹⁵. Průměrné údaje na jeden příspěvek byli následující:

---

⁹⁴ Hodnoty jsou zaokrouhlené na tisíce, aktuální k data 17.5.2019

⁹⁵ Průměrné hodnoty byly vypočteny z údajů 15 náhodně vybraných příspěvků v rozmezí leden 2018 až březen 2018, s 5 náhodně vybranými příspěvky v každém měsíci

Tabulka 1: Průměrný dosah příspěvků

Název strany	Průměrné reakce na příspěvek ⁹⁶	Průměrný počet komentářů	Průměrný počet sdílení	Průměrný počet zhlédnutí
Hnutí SPD	1 288	410	422	51 223
Česká pirátská strana	908	174	116	53 000
Hnutí ANO	432	194	41	35 000
ODS	479	28	55	19 920

Zdroj⁹⁷

Jak je patrné, jediným srovnatelně velkým subjektem v monitorovaném období byla Česká pirátská strana, která je svou podstatou v nových médiích a na sociálních sítích založena. Hnutí SPD získalo skrze Tomio Okamuru na sociální síti Facebook velký vliv. I přes skutečnost, že velká část uživatelů sledující Tomia Okamuru nejsou jeho příznivci ale odpůrci je tento dosah příspěvků jeho účtu velice vlivným prostředkem pro šíření ideologie hnutí.

6.2 Zaměření příspěvků a jejich kontext

Jako zaměření příspěvků byl označen typ a povaha obsahu příspěvku. Tyto byly rozděleny do několika kategorií: politické příspěvky (vztahující se k aktuálnímu politickému dění a jednáním), politický program (popisující jednotlivé body volebního programu SPD bez návaznosti na současné dění), veřejné vystoupení (informující o vystoupení v médiích), kontakt s voliči (dokumentující či oznamující setkání s voliči),

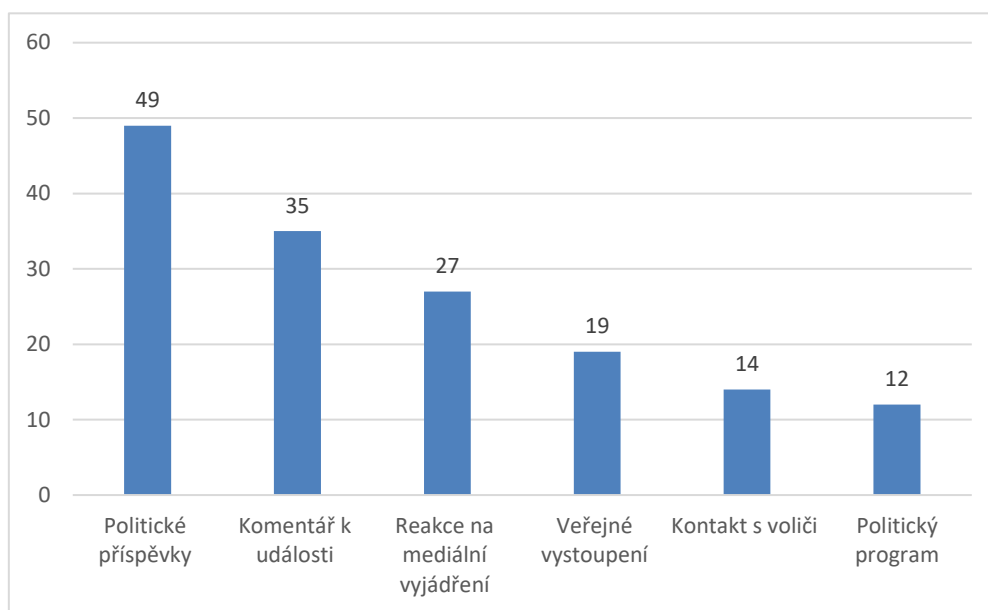
⁹⁶ Původně reakce „to se mi líbí“ (v originále „like“) – dnes sociální síť Facebook nabízí možnost označení dalšími typy reakcí, označující např. vtipný nebo překvapivý obsah – zde je započítáno celkové číslo všech reakcí, sloužící jako ukazatel interakce recipientů s příspěvkem

⁹⁷ Autor práce, vlastní šetření – hodnoty jsou zaokrouhlené na jednotky

reakce na mediální vyjádření (vyjádření politiků v médiích či vyjádření médií o SPD) a komentář k události (dění ve světě, svátky, výročí). Z celkového počtu 156 příspěvků bylo jejich zaměření následující:

Graf 1: Zaměření příspěvků

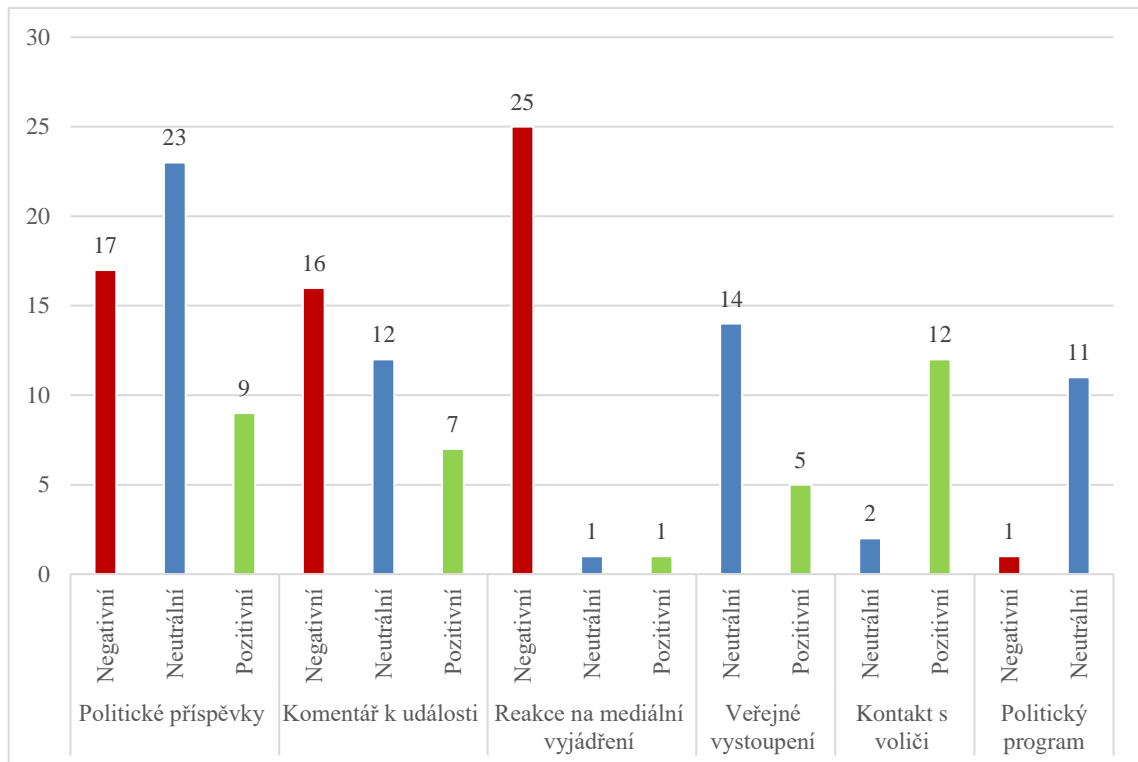
Zdroj⁹⁸

Tomio Okamura ve sledovaném období nejčastěji vytvářel týkající se a popisující probíhající politické dění a komentářů k současným událostem, v důsledku čehož jeho působení je velice aktuální. Ve velké míře také reagoval na různá mediální vyjádření a sám sdílel informace o svých vystoupení v médiích.

Každému z příspěvků bylo zároveň uděleno označení hodnotící kontext sdělení – pozitivní (oslava události, radost, propagace spřáteleného subjektu), negativní (kritika, rozhořčení) či neutrální (informace, vysvětlení programu).

⁹⁸ Autor práce, vlastní šetření – hodnoty jsou zaokrouhlené na jednotky

Graf 2: Kontext sdělení příspěvků

Zdroj⁹⁹

Z grafu jasně vyplývá, že nejvíce negativních vyjádření Tomio Okamura zaměřil na téma médií a mediálních vyjádření (elity). Naopak nejméně kritický byl v případech příspěvků popisující setkání s voliči, kdy se nacházel mezi obyčejnými občany (lid), tedy cílovou skupinou, kterou chce hnutí SPD oslovit.

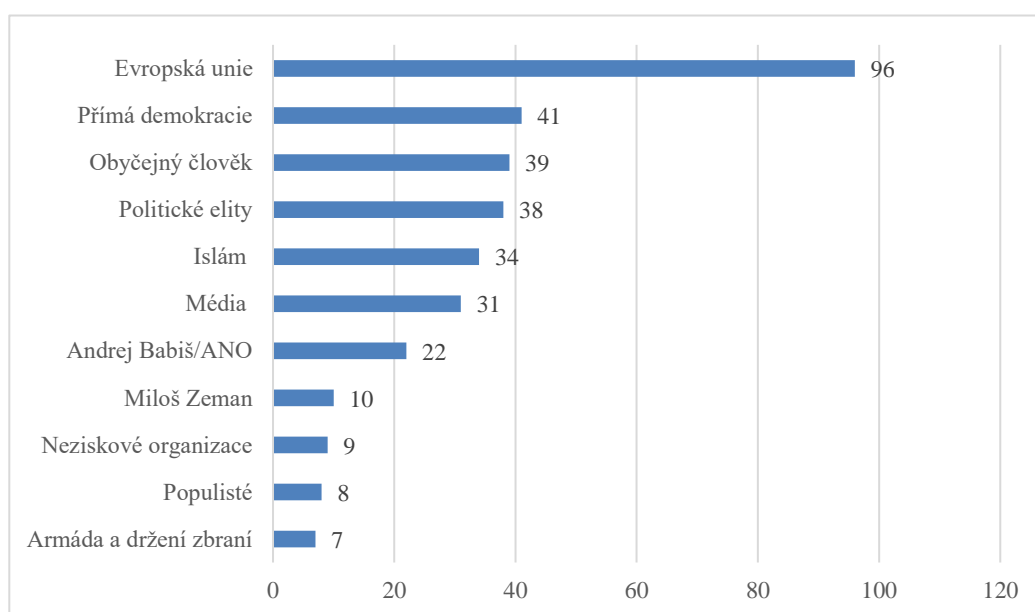
6.3 Obsah příspěvků a klíčová slova

Naprosto nejsilnějším tématem a nejpoužívanějším klíčovým slovem se pro Tomia Okamura v sledovaném období stala Evropská unie – nejčastěji její kritika se objevila v celkem 96 příspěvcích z celkového počtu 156. Typicky populistická témata jako prosazování prvků přímé demokracie (41 příspěvků), vylíčení strastí či odpíraných práv obyčejného člověka/čistého lidu (39 příspěvků) a kritika či obviňování stávajících

⁹⁹ Autor práce, vlastní šetření – hodnoty jsou zaokrouhlené na jednotky

politických elit za současný neuspokojivý stav řízení státu (38 příspěvků) se taktéž objevily v početném množství. Dalšími častými obsahy byla pro hnutí SPD typická hrozba islámu a muslimských uprchlíků (34 příspěvků) a kritika elit médií, zejména pak České televize (31 příspěvků). Nejčastěji zmiňovanou osobností byl předseda vlády Andrej Babiš a hnutí ANO (22 příspěvků), se kterými ve sledovaném období Tomio Okamura často jednal. Druhou politickou figurou je Miloš Zeman (10 příspěvků), který byl ve sledovaném období cílem podpory Tomia Okamury pro jeho kandidaturu v přímé volbě prezidenta České republiky. V menším množství byli také zmíněni (v pozici morálně zkažených elit) neziskové organizace (9 příspěvků), populisté z jiných zemí a jejich úspěchy (8 příspěvků) a Česká armáda/držení zbraní (7 příspěvků).

Graf 3: Obsah příspěvků

Zdroj¹⁰⁰

¹⁰⁰ Autor práce, vlastní šetření – hodnoty jsou zaokrouhlené na jednotky

ZÁVĚR

V úvodní části práce byla nastolena a vysvětlena problematika nejednotnosti definice populismu a souvisejících pojmů. Pro potřeby práce byla vybráno pojetí populismu ideativním přístupem Case Mudda. S využitím jednotlivých specifíků této teorie byly analýzou materiálů a mediální činnosti hnutí Svoboda a přímá demokracie nalezeny a identifikovány průkazné znaky populismu. Populistické prvky v programatice hnutí SPD byly v souladu s populistickými prvky nalezenými v mediálních komunikátech strany na sociální síti Facebook. Konkrétně, tyto prvky zahrnují:

- snahy o zavedení mechanismů přímé demokracie pro fungování politického procesu jako naprostého vyjádření obecné vůle lidu (lidu v pojetí hnutí SPD)
- konstrukce lidu jako čistého, řádného člověka (občana), který je znevýhodněn na úkor elit a dalších skupin elitami zvyhodňovaných („parazitů“)
- pojetí elit politických (zavedené domácí politické strany, Evropská unie), mediálních (Česká televize) a ekonomických (lichváři, „tuneláři“) jako morálně zkažených subjektů jednajících proti zájmům lidu
- zdůraznění a prohlubování antagonismu mezi tímto lidem a elitami pomocí negativních mediálních příspěvků za účelem volebních zisků SPD

Z těchto získaných poznatků dospívá práce k závěru, že podle teorie populismu Case Mudda lze s jistotou označit hnutí SPD jako populistické.

V rámci související problematiky populismu na české politické scéně a četností (často nepodloženého) použití termínu populismu pro označení politických stran by bylo vhodné aplikovat stejnou metodu i na další politické subjekty, konkrétně předně na hnutí ANO, které je ve spojitosti s populismem po hnutí SPD druhou nejčastěji zmiňovanou skupinou.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-868-6171-6.

CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.

KOHOUT, Pavel. *Úsvit: kritika politického systému a návrh nové Ústavy pro Českou republiku*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2012. ISBN 978-80-87053-80-5.

MÜLLER, J. W. *Co je to populismus?*. Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6.

OKAMURA, T. a J. N. VEČERNÍČEK. *Český sen*. Fragment, Albatros Media, 2011. ISBN 9788025315835.

ROUSSEAU, J. J. *Rozpravy*. 2. rozš. vyd. Praha: Svoboda, 1989. Filozofické dědictví. ISBN 80-205-0064-2.

ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-177-8.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

EYSENCK, H. J. *Sense and Nonsense in Psychology*. Londýn: Pelican, 1970. ISBN 9780140203851.

FREEDEN, M. *Ideologies and Political Theories: A Conceptual Approach*. Oxford: Oxford University Press, 1996. ISBN 9780198275329.

GRAHAM, D. a T. T. BACHMAN. *Ideation: the birth and death of ideas*. Hoboken, N.J., 2004. ISBN 978-047-1479-444

INGLEHART, R. *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. New Jersey: Princeton University Press, 2015. ISBN 9781400869589.

KALPOKAS, I. *A political theory of post-truth: Dishonesty and Deception in Contemporary Life*. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg, 2018. ISBN 978-3-319-97712-6.

KEYES, R. *The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life*. New York: St. Martin's Press, 2004. ISBN 9781429976220.

IONESCU, G. a E. GELLNER. *Populism: Its Meaning and National Characteristics*. Londýn: Weidenfeld & Nicolson, 1970. ISBN 9780297000563.

MUDDE, C. a C. ROVIRA KALTWASSER. *Populism: a very short introduction*. New York, NY: Oxford University Press, 2017. ISBN 9780190234881.

TAGGART, P. *Populism*. Filadelfie: Open University Press, 2000. ISBN 9780335200467.

WILES, P. *A Syndrome, Not a Doctrine: Some Elementary Theses on Populism*. IONESCU, G. a E. GELLNER. *Populism: Its Meaning and National Characteristics*. Londýn: Weidenfeld & Nicolson, 1970, 166-180. ISBN 9780297000563

Seznam použitých internetových zdrojů

ASLANIDIS, P. Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective. *Political Studies* [online]. 2015, 64(1_suppl), 88-104 [cit. 2018-12-12]. DOI: 10.1111/1467-9248.12224. ISSN 0032-3217. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.12224>

BARR, R. R. (2009). *Populists, Outsiders and Anti-Establishment Politics*. *Party Politics*. 1-1-2009 [cit. 2018-12-28]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1354068808097890>

BETZ, H. G. *Exclusionary Populism in Western Europe in the 1990s and Beyond: A Threat to Democracy and Civil Rights?* 2004, 9. Ženeva: UNRISD, 10-1-2004 [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/search/17BFB816DA5CEF8B80256B6D005787D8?OpenDocument>. ISSN 1020-8194

BOŘIL, M. *Okamura bude kandidovat do Senátu, kvůli matce si vybral Zlín* [online]. [cit. 2019-04-12]. iDnes. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/okamura-kandiduje-ze-zlina-do-senatu-jako-nezavisly.A120603_125106_zlin-zpravy_bor

BULISOVÁ, K. *Krajně pravicová Le Penová podpořila Okamuru ve volbách* [online]. 20.10.2017 [cit. 2019-05-16]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/krajne-pravicova-le-penova-podporila-okamuru-ve-volbach-38749>

Co je extremismus – vymezení pojmů. [online]. 2010-11-25 [cit. 2018-11-19]. Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: on the Prevention of and the Fight against Terrorist Financing [online]. 20.10.2004 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://wayback.archive-it.org/all/20070614032134/http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2004/com2004_0700en01.doc

Č. j. *MV-123865-12/VS-2012* [online]. [cit. 2019-01-25]. Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor všeobecné správy. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/tomio-okamura-pdf.aspx

Č. j. *MV-60042-75/VS-2013 - příloha 1* [online]. [cit. 2019-01-25]. Ministerstvo vnitra České republiky, Služby pro veřejnost. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/mv-60042-75-vs-2013-priloha-1.aspx>

Č. j. *MV-60042-75/VS-2013 - příloha 2* [online]. [cit. 2019-01-25]. Ministerstvo vnitra České republiky, Služby pro veřejnost. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/mv-60042-75-vs-2013-priloha-2.aspx>

DE VRIES, C. E. a I. HOFFMANN. *Fear not Values: Public opinion and the populist vote in Europe* [online]. Bertelsmann Stiftung, 2016, 2016(3) [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/publications/publication/did/fear-not-values/>. ISSN 2365-9661.

Hlasování - Tomio Okamura (BEZPP) Deváté funkční období 2012-2014 [online]. [cit. 2019-04-14]. Senát Parlamentu České republiky. Dostupné z:

Hnutí Úsvit přímé demokracie [online]. 11.5.2013 [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20130511103632/http://www.hnutiusvit.cz/>

INGLEHART, R. a P. NORRIS. *Trump and the Populist Authoritarian Parties: The Silent Revolution in Reverse*. Perspectives on Politics [online]. 2017, 15(02), [cit. 2018-11-24] s. 29, 30. DOI: 10.1017/S1537592717000111. ISSN 1537-5927. Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/product/identifier/S1537592717000111/type/journal_article

KSČM - Transparentní volby - sněmovna 2013 [online]. 8.2.2014 [cit. 2019-04-14]. Transparentní volby. Dostupné z: <https://www.transparentnivolby.cz/snemovna2013/kandidati/kscm/>

MELANOVÁ, M. *Prameny k českým dějinám 19. století: Prohlášení práv člověka a občana* [online]. 20.1.2009 [cit. 2018-12]. Dostupné z: http://www.khi.tul.cz/attachments/170_CD%2019.st.%20Prameny%20-%20definit.pdf

MUDDE, C. *How populism became the concept that defines our age* [online]. The Guardian. 22.11.2018 [cit. 2019-02-19]. Dostupné z: https://wrctp.ac.uk/wp-content/uploads/2018/09/Mudde-How-populism-became-the-concept-that-defines-our-age_-Cas-Mudde_-World-news_-The-Guardian.pdf

MUDDE, C. *Right-wing extremism analyzed: A comparative analysis of the ideologies of three alleged right-wing extremist parties (NPD, NDP, CP'86)*. 1995 [cit. 2018-11-19], s. 206 - 218. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1995.tb00636.x>.

MUDDE, C. (2004). *The Populist Zeitgeist. Government and Opposition*, 39(4). 3-28-2014 [cit. 2018-11-24]. DOI:10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x

Návrh senátního návrhu zákona senátor a Libora Michálka a dalších senátorů o některých opatřeních ke zvýšení míry ochrany oznamovatelů jednání, které není v souladu s veřejným zájmem, a o změně dalších zákonů. [online]. 2.7.2013 [cit. 2019-04-13]. Senát Parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/69353/58317>

Návrh senátního návrhu zákona senátora Zdeňka Škromacha a dalších senátorů o změně některých zákonů souvisejících s výplatou sociálních dávek. [online]. 5.3.2013 [cit. 2019-04-13]. Senát Parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/67644/56952>

Nejvyšší správní soud rozhodl o návrzích týkajících se registrací kandidátních listin pro volbu prezidenta republiky [online]. 13.12.2012 [cit. 2019-01-25]. Nejvyšší správní soud. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Nejvyssi-spravni-soud-rozhodl-o-navrzich-tykajicich-se-registraci-kandidatnich-listin-pro-volbu-prezidenta-republiky/art/914?tre_id=135

Nezávislé noviny Na vlastní oči: Česká republika [online]. Praha, 2018, 2018(11) [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/17/dokumenty/nezavisle-noviny-tomia-okamury-zari-2018.pdf>

Nezávislé noviny Na vlastní oči: Mladá Boleslav [online]. Praha, 2018, 2018(9) [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/17/dokumenty/boleslav-nezavisle-noviny-tomia-okamury-zari-2018.pdf>

Nezávislé noviny Na vlastní oči: Praha [online]. Praha, 2018, 2018(8) [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/17/dokumenty/cerven-2018.pdf>

NOVOTNÁ, K. *Kampaň SPD byla masivní, přesto nezabrala. Okamura přišel o uprchlické téma, říká politolog Mlejnek* [online]. 8.10.2018 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/volby-senatni-volby-komunalni-volby-rozhovor-mlejnek-spd-debaki-stuchlik_1810080600_kno

NOVOTNÝ, L. (2017). „*Pegida a migrační politika*“. *Central European Journal of Politics* 3 (2). 39-54 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: http://www.cejop.cz/wp-content/uploads/2018/02/2017_Vol-03_No-02_Art-03_Novotn%C3%BD_FINAL-CEJOP.pdf

O nás: Politický program SPD. [online]. [cit. 2019-01-26]. Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura. Dostupné z: <https://www.spd.cz/program>

Okamura zakládá nové hnutí – program prý bude stejný jako u Úsvitu [online]. 5.5.2015 [cit. 2019-01-25]. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1525754-okamura-zaklada-nove-hnuti-program-pry-bude-stejny-jako-u-usvitu>

Okamurův Úsvit zahájil kampaň, místo inzerce dvakrát vytiskne leták [online]. 17.9.2013 [cit. 2019-04-14]. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/313582-okamuruv-usvit-zahajil-kampan-misto-inzerce-dvakrat-vytiskne-letaky.html>

Otázky Václava Moravce 15. 4. 2018 [online]. 2018 [cit. 2019-02-10]. Česká televize. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/218411030500415>

Pohyby na účtu - Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury [online]. 16.10.2013 [cit. 2019-04-14]. Fio banka. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20131016111727/https://www.fio.cz/scgi-bin/hermes/dz-transparent.cgi?ID_ucet=2700470053

Poslanci: Tomio Okamura. [online]. [cit. 2019-01-25]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6105>

PROCHÁZKA, O. *Český statistický úřad, Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR - 1. díl – 2017* [online]. 29.03.2018 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/volby-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-cr-1-dil-2017>

Puč dokonán dle Okamury, Úsvit odsouhlasil novou stranu [online]. 24.2.2015 [cit. 2019-01-25]. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1506150-puč-dokonan-dle-okamury-usvit-odsouhlasil-novou-stranu>

Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015 – Eurostat news release [online]. 4.3.2016 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>

ROVIRA KALTWASSER, C. *The Responses of Populism to Dahl's Democratic Dilemmas. Political Studies* [online]. 2014, 62(3), 470-487 [cit. 2018-12-20]. DOI: 10.1111/1467-9248.12038. ISSN 0032-3217. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.12038>

Senátoři: Tomio Okamura. [online]. [cit. 2019-01-25]. Senát Parlamentu České republiky. Dostupné z: https://www.senat.cz/senatori/index.php?ke_dni=20.01.2013&lng=cz&par_3=263

STEM – volební preference – duben 2019 [online]. 2.5.2019 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/stem-volebni-preference-duben-2019/>

Tomio Okamura: O mně. [online]. [cit. 2019-04-12]. Tomio Okamura. Dostupné z: <http://www.tomio.cz/o-mne/>

Tomio Okamura: Populisté a elitáři [online]. 26.9.2016 [cit. 2019-02-14]. Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura. Dostupné z: <https://www.spd.cz/novinky/tomio-okamura-populiste-a-elitari?>

Tomio Okamura v rozhovoru pro ČT24: Rasismus je to nejodpornější, co znám, osobně se mě dotýká [online]. 5.9.2018 [cit. 2019-01-25]. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2585353-tomio-okamura-v-rozhovoru-pro-ct24-rasismus-je-nejodpornejsi-co-znam-osobne-se-me>

Transparentní volby – Poslanecká sněmovna 2017 – Financování [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: <https://www.transparentnivolby.cz/snemovna2017/financovani/>

Události, komentáře 12. 10. 2017 [online]. 2014 [cit. 2019-02-10]. Česká televize. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096898594-udalosti-komentare/217411000371012/obsah/574583-volebni-rozhovory-tomio-okamura--spd>
Úsvit přímé demokracie: Program hnutí. [online]. 16.8.2013 [cit. 2019-01-26]. The Internet Archive: Wayback Machine. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20130825024318/http://www.hnutiusvit.cz/program-hnuti/>

Úsvit přímé demokracie - Transparentní volby - sněmovna 2013 [online]. 8.2.2014 [cit. 2019-04-14]. Transparentní volby. Dostupné z: <https://www.transparentnivolby.cz/snemovna2013/kandidati/usvit-prime-demokracie/>

Úsvit vyloučil Okamuru z poslaneckého klubu, chce po něm i 760 tisíc [online]. 24.3.2015 [cit. 2019-01-25]. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1514418-usvit-vyloucil-okamuru-z-poslaneckeho-klubu-chce-po-nem-i-760-tisic>

VÍCH, R. *Zahraniční politika. Hnutí SPD* [online]. 26.07.2016 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/1/dokumenty/zahranicni-politika.pdf>

Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 23.05. – 24.05.2014. [online]. [cit. 2019-04-16]. Volby.cz (Český statistický úřad). Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ep2014/ep11?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. [online]. [cit. 2019-01-25]. Volby.cz (Český statistický úřad). Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS). [online]. [cit. 2019-01-25]. Volby.cz (Český statistický úřad). Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>

Volby do Senátu Parlamentu ČR - 2012. [online]. [cit. 2019-04-12]. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20567053/42031214.pdf/14445c81-6a19-4ff0-ae27-2230fba08d4e?version=1.0>

Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014. [online]. [cit. 2019-04-16]. Volby.cz (Český statistický úřad). Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=7&xnumnut s=0&xstat=0&xvyber=1>

Výbory: Předsedové výborů Poslanecké sněmovny. [online]. [cit. 2019-01-25]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=198>

Výzva: Smlouvu s SPD nemám a nic vám do toho není. Okamurův ostrý střet ve Výzvě Seznamu [online]. 2017 [cit. 2019-02-10]. Seznam Zprávy. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/levnejsi-pivo-jako-odmena-za-tezkou-pracimio-okamura-ve-volebnim-specialu-seznamu-38385>

Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2017 [online]. 2018-12-19 [cit. 2018-12-26]. Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-extremismu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2017-pdf.aspx>

SEZNAM ZKRATEK

ČSSD	-	Česká strana sociálně demokratická
EU	-	Evropská unie
hnutí Úsvit	-	(2013) hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury (2014) hnutí Úsvit přímé demokracie (2015) hnutí Úsvit – Národní koalice
NATO	-	Severoatlantická aliance (v originále North Atlantic Treaty Organization)
ODS	-	Občanská demokratická strana
OSN	-	Organizace spojených národů
hnutí SPD	-	hnutí Svoboda a přímá demokracie
TOP 09	-	Tradice, odpovědnost, prosperita 2009
USA	-	Spojené státy americké
V4	-	Visegrádská skupina (také „Visegrádská čtyřka“)

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ, TABULEK

Tabulka 1: Průměrný dosah příspěvků	40
Graf 1: Zaměření příspěvků.....	41
Graf 2: Kontext sdělení příspěvků	42
Graf 3: Obsah příspěvků.....	43

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Daniel Solnař

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční

Název práce: Příklady úspěchu SPD v České republice – nový populismus na vzestupu?

Rok: 2019

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 7

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 10

Počet internetových zdrojů: 52

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr.